

Statistická šetření ekologického zemědělství – Základní statistické údaje (2013)

TÚ 4212/2014

Výstup č. 2

Odpovědný řešitel: Ing. Hana Šejnohová, Ph.D.

Spoluřešitelé: Ing. Pavla Wollmuthová

Ing. Mgr. Lucie Rádlová

Brno, listopad 2014

Obsah

Seznam tabulek.....	3
Seznam grafů	3
Seznam zkratk.....	4
Úvod zprávy.....	5
Metodika sběru dat	6
Část I. Základní statistická data za rok 2013.....	9
1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR	9
2. Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách.....	17
3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách.....	23
5.1. Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2013)	32
5.2. Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2012)	32
5.3. Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2012).....	33
5.4. Nezemědělské činnosti na ekofarmách (rok 2013).....	34
Část II. Data o prodeji a užití produkce ekofarem v roce 2012	36
6. Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2012).....	36
6.1. Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem.....	37
6.2. Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem.....	40
7. Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2012)	42
7.1. Prodej bioproduktů na konvenčním trhu	42
7.2. Prodej bioproduktů s certifikátem.....	42
7.3. Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách	48
9. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin	51
9.1. Základní dotace na plochu.....	51
9.2. Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV	54
Závěr zprávy	56

Seznam tabulek

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990 – 2013)	9
Tab. 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2013.....	10
Tab. 3 Velikostní struktura ekofarem v roce 2012 a 2013	11
Tab. 4 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK na ekofarmách v roce 2013.....	12
Tab. 5 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013.....	13
Tab. 6 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2013	14
Tab. 7 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999 – 2013).....	15
Tab. 8 Srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (1999 – 2013)	16
Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013.....	19
Tab.10 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2012 a 2013 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2013.....	22
Tab. 11 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2012 a 2013.....	24
Tab. 12 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2012 a 2013.....	25
Tab. 13 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2012 a 2013.....	27
Tab. 14 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2012 a 2013	28
Tab. 15 Vývoj a struktura registrovaných subjektů v EZ v roce 2013	30
Tab. 16 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v roce 2012 a 2013	31
Tab. 17 Podíl ziskových ekofarem dle zaměření produkce v roce 2011 a 2012.....	33
Tab. 18 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2011 a 2012.....	34
Tab. 19 Přehled nezemědělských činností na ekofarmách v roce 2013.....	35
Tab. 20 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2012 a srovnání s plánovanou produkcí	39
Tab. 21 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2012 a srovnání s plánovanou produkcí	41
Tab. 22 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2012 – obiloviny	44
Tab. 23 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2012 – ostatní	45
Tab. 24 Způsob prodeje hlavních bioproduktů ŽV a realizované ceny v roce 2012.....	47
Tab. 25 Počet ekofarem prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008 – 2012)	48
Tab. 26 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008 – 2012).....	48
Tab. 27 Počet a zaměření faremních výrobců biopotravin v roce 2012 a 2013.....	51
Tab. 28 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ (1998 – 2013).....	53
Tab. 29 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2013	55

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990 – 2013).....	10
Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013.....	13
Graf 3 Vývoj dotací v EZ (1998 – 2013)	54

Seznam zkratk

AEO	agroenvironmentální opatření
AG	akciová společnost (Aktiengesellschaft)
AGC	Agrocenzus 2010 (Strukturální šetření v zemědělství ČR)
AWU	Annual Work Unit (počet pracovníků přepočtených na plný úvazek)
BIO	označení produktu získaného v ekologickém zemědělství
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ČÚZK	Český úřad zeměměřický a katastrální
DJ	dobyččí jednotka
ES	Evropské společenství
EU	Evropská unie
EZ	ekologické zemědělství
EZFRV	Evropský zemědělský fond rozvoje venkova (EAFRD)
FADN	Zemědělská účetní datová síť
ha	hektary (měrná jednotka)
HRDP	Horizontální plán rozvoje venkova
HV	hospodářský výsledek
IČ	identifikační číslo
IP	integrovaná produkce
KBTPM	krávy bez tržní produkce mléka
kg/kg ž. v.	kilogramy/kilogramy živé váhy (měrná jednotka)
KO	kontrolní organizace
ks	kusy (měrná jednotka)
l	litry (měrná jednotka)
LAKR	léčivé, aromatické a kořeninové rostliny
LPIS	veřejný registr půdy
MZe	Ministerstvo zemědělství České republiky
n. a.	data nemají smysl (not applicable)
n. d.	data neexistují (no data)
NACE	klasifikace ekonomických činností (dříve OKEČ)
OP	orná půda
PO	přechodné období
PRV	Program rozvoje venkova
REP	Registr ekologických podnikatelů
RRD	rychle rostoucí dřeviny
RV	rostlinná výroba
SZIF	Státní zemědělský intervenční fond
t	tuny (měrná jednotka)
TK	trvalé kultury
TTP	trvalé travní porosty
ÚZEI	Ústav zemědělské ekonomiky a informací
ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
z. p.	zemědělská půda
ZPF	zemědělský půdní fond
ŽV	živočišná výroba

Úvod zprávy

Tato zpráva je výstupem tematického úkolu s názvem „Statistická šetření ekologického zemědělství (ekologické farmy - bioprodukce, zpracování, odbyt a trh s biopotravinami)“, zpracovávaného každoročně již od roku 2007. Zadavatelem úkolu je Ministerstvo zemědělství ČR (MZe), odbor environmentální a ekologické zemědělství. Hlavním cílem úkolu je:

- a) sběr údajů ze všech ekofarek potřebných ke splnění povinných závazků vůči Evropské komisi dle nařízení Rady (ES) 834/2007 (tj. vyplnění statistických informací o ekologickém zemědělství, které jsou definovány Eurostatem a jsou povinné pro všechny členské státy),
- b) sběr údajů k analýze rozsahu zpracování, odbytu a trhu s biopotravinami v České republice včetně vývozu a dovozu bioproduktů a biopotravin,
- c) sběr informací nutných z pohledu MZe k hodnocení vývoje sektoru a implementované politiky.

Tato zpráva je druhým výstupem výše zmíněného tematického úkolu a obsahuje zejména základní statistické údaje o ekologickém zemědělství v ČR (tj. údaje o rozloze, pěstovaných plodinách, počtech zvířat, objemu rostlinné a živočišné bioprodukce a způsobech jejího uplatnění) včetně dalších informací popisujících vývoj ekologického zemědělství v ČR.

Zpráva je rozdělena do dvou hlavních částí. První část je věnována základním statistickým ukazatelům ekologického zemědělství (EZ), ve kterých je v pěti kapitolách popsán historický vývoj EZ, rozsah rostlinné a živočišné bioprodukce, počet registrovaných subjektů a doplňkové informace k ekofarmám týkající se rozsahu souběhu s konvenčním hospodařením, ziskovosti ekofarek a zaměstnanosti na ekofarmách. Druhá část zprávy se zaměřuje spíše na údaje o odbytu, tj. informace o způsobech uplatnění bioprodukce včetně identifikace realizačních cen, rozsahu zpracování na ekofarmách a významu prodeje ze dvora. Zprávu uzavírá kapitola popisující rozsah veřejných finančních prostředků směřujících do sektoru EZ v posledních letech.

Metodika sběru dat

Tato zpráva vychází, zpracovává a analyzuje informace a data ze tří hlavních zdrojů:

- celkového seznamu osob podnikajících v EZ k 31. 12. 2013 (texty a tabulky kapitol 1 a 4 – údaje do roku 2012 včetně),
- nově z Registru ekologických podnikatelů (REP) – texty a údaje v tabulkách kapitol 1 a 4 za rok 2013,
- statistického šetření na ekologických farmách realizovaného ÚZEI každoročně od roku 2007; podklad pro ostatní kapitoly zprávy s výjimkou kapitoly 9 (tato vychází z informací SZIF).

Metodika statistického šetření ÚZEI

Sběr statistických dat z ekofarem je v současné době prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi, které jsou pověřeny MZe výkonem kontroly a certifikace v ekologickém zemědělství. Jedná se o následující kontrolní organizace: KEZ o.p.s. se sídlem v Chrudimi, ABCERT AG se sídlem v Jihlavě a Biokont CZ, s.r.o. se sídlem v Brně¹.

Data jsou sbírána inspektory jednotlivých kontrolních organizací přímo na farmě při provádění řádné kontroly. Data použitá v této zprávě byla zjišťována v průběhu roku 2013. Podkladem pro sběr je dotazník zpracovaný ÚZEI, který je každoročně aktualizován dle požadavků Evropské komise/ Eurostatu a MZe. Mezi povinné statistické údaje dle aktuální EU legislativy patří:

- počty subjektů registrovaných v EZ ke konci roku (ekozemědělci, výrobci, distributoři, dovozci a vývozci ze/do třetích zemí a ostatní subjekty jako např. výrobci krmiv a osiv),
- data o výměrách plodin v EZ (členění na plochy v přechodném období, v ekologickém režimu a celkem) a rostlinné bioprodukci,
- data o počtu zvířat v EZ a živočišné bioprodukci,
- údaje o zpracované bioprodukci (počty výrobců, zaměření jejich výroby a objem produkce vyjádřený dosaženým obratem).

Pro sběr dat je používána webová aplikace, pomocí které mohou inspektoři online vkládat data o farmách přímo do databáze. Tato aplikace, která je v provozu již od roku 2009 velmi usnadnila, s ohledem na rostoucí počet ekologicky hospodařících zemědělců, celou náročnost sběru dat. Další nespornou výhodou je možnost okamžité kontroly ze strany ÚZEI a případných oprav nebo doplnění informací od jednotlivých kontrolních organizací.

Dotazník pro rok 2013 zahrnoval následující okruhy:

Část I. - Základní statistická data

- a) základní informace o farmě (identifikace farmy včetně data registrace v EZ),
- b) informace o rostlinné výrobě a její produkci na farmě zahrnující plochy pěstovaných plodin v rozdělení na plochy v přechodném období a plně ekologické a objem celkové bioprodukce z ekologických ploch,
- c) informace o živočišné výrobě a její produkci na farmě (počet zvířat dle základních kategorií chovaných na ekofarmě a objem celkové bioprodukce z těchto zvířat),
- d) informace o farmě (informace o tom, zda je farma celá v EZ a pokud není, jestli má zemědělskou půdu nebo hospodářská zvířata v konvenci, informace o počtech pracovníků

¹ V kontrole EZ působí také čtvrtá kontrolní organizace BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.

na farmě, hospodářském výsledku v předchozím roce, zda farma v předchozím roce již mohla prodat nějakou svoji produkci s certifikátem jako bioprodukt a jednorázově se zjišťovaly také údaje o nezemědělské činnosti).

Část II. - Data o prodeji a uplatnění produkce ekofarem

(Pozn.: tuto část dotazníku vyplňovaly pouze ekofarmy, které mohly prodat v roce 2012 nějakou svoji produkci již jako bioprodukt.)

- e) celková rostlinná a živočišná produkce realizovaná v roce 2012 a její uplatnění (objem skutečné celkové produkce vyprodukované na ekofarmě a určení jejího uplatnění – buď prodej na domácím trhu nebo export, a to jako bioprodukt nebo produkt konvenční anebo jako spotřeba v rámci farmy například jako krmivo, osivo/sadba, vlastní spotřeba, případně zpracování přímo na farmě pro výrobu ekologických osiv, krmiv či biopotravin),
- f) způsob prodeje pěti nejdůležitějších bioproduktů (určení prodaného objemu, hlavní distribuční cesty a realizované ceny),
- g) rozsah faremního zpracování a přímého prodeje z farem (identifikace farem, které realizují zpracování a/nebo přímý prodej na ekofarmě, specifikace takto realizovaných bioproduktů a podíl této činnosti na celkovém obrátu farmy).

Při využívání výsledků prezentovaných v této zprávě je třeba vzít v úvahu následující:

- a) Údaje o počtech ekozemědělců a výměře jednotlivých kategorií užití půdy se liší od oficiálních údajů publikovaných každoročně jako „Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31. 12. daného roku“ na webu MZe.

Podle oficiálních údajů MZe hospodařilo k 31. 12. 2013 ekologicky 4 060 ekozemědělců, a to na výměře 493 394 ha. Jednalo se však o předběžné údaje. Po jejich zpřesnění na základě aktualizace evidencí v Registru ekologických podnikatelů (REP) a kontrolních organizací v EZ hospodařilo ke konci roku 2013 ekologicky 3 926 ekozemědělců (včetně 16 ti provozoven) na výměře 493 896 ha. Dominovaly trvalé travní porosty (TTP) se 412 158 ha, orná půda poklesla na 56 286 ha a plocha trvalých kultur (vinice, sady a chmelnice) vzrostla na 7 837 ha. Ostatní plochu (193,5 ha) evidovanou v LPIS zaujímaly kultury typu školka, porost rychle rostoucích dřevin, zalesněná půda atd. (viz Tab. 2). Další necelé 4 ha tvořily rybníky. Zbylou výměru tvořily plochy, na které zemědělec nepobírá dotace (např. zahrady, plochy rozptýlené zeleně, meze apod.) Tato půda není evidována v rámci veřejného registru půdy (LPIS) a činila v roce 2013 cca 17 422 ha (z toho 842 ha v přechodném období a 16 580 ha v plně ekologickém režimu). Plocha mimo LPIS je zahrnuta v Tab. 1, Tab. 2, Tab. 7 a Tab. 8. S plochou mimo LPIS se naopak nepočítá při rozdělení půdy do krajů a dle typu kultury v Tab. 3, Tab. 4, Tab. 5 a Tab. 6.

Naproti tomu v šetření ÚZEI bylo zahrnuto 3 928 respondentů s celkovou výměrou půdy 474 583 ha v EZ. Trvalé travní porosty zaujímaly 409 758 ha, orná půda 57 161 ha a trvalé kultury 7 664 ha. Toto šetření však zahrnuje pouze zemědělsky využívanou půdu.

Hlavním důvodem rozdílnosti těchto údajů je odlišný termín jejich zjišťování. MZe získává údaje jednak nově online z REP, tak dočasně i od kontrolních organizací z jejich evidence k 31. 12. daného roku. ÚZEI naproti tomu organizuje samostatné šetření z důvodu potřeby většího detailu zjišťovaných dat (např. pěstování jednotlivých plodin), a toto šetření probíhá v průběhu celého roku. V šetření ÚZEI jsou tedy zahrnuti i zemědělci, kteří sice k 31. 12. již ekologicky nehospodařili, ale v průběhu roku u nich byla provedena řádná inspekce a vyplněn dotazník. Jinak řečeno, v šetření ÚZEI je tak zachycen stav ke dni kontroly a nikoli k 31. 12. daného roku.

- b) Údaje o objemu bioprodukce za rok 2013 (viz kapitola 2 a 3) se mohou lišit od skutečně vyprodukovaného objemu. Je to způsobeno tím, že údaje o bioprodukci jsou sbírány v průběhu daného roku (tj. od jara do podzimu 2013 v rámci inspekce na farmě), tedy u některých farem ještě před vlastní sklizní a ekozemědělec svoji produkci pouze dopředu odhaduje. Důvodem je povinnost odeslat statistické údaje na Eurostat nejpozději k 1. 7. následujícího roku (tj. data za bioprodukci v roce 2013 nejpozději k 1. 7. 2014).

Sběr údajů o reálné produkci zpětně je také prováděn, a to v rámci následného sběru dat (tedy za rok 2013 v průběhu celého roku 2014).

Část I. Základní statistická data za rok 2013

Cílem této části zprávy je prezentovat základní statistické údaje o stavu ekologického zemědělství v ČR (tj. o počtu ekofarem a struktuře půdního fondu v EZ k 31. 12. 2013 a dále o struktuře pěstovaných plodin, počtu chovaných hospodářských zvířat a celkové bioprodukci na ekofarmách v roce 2013).

1. Vývoj ekologického zemědělství v ČR

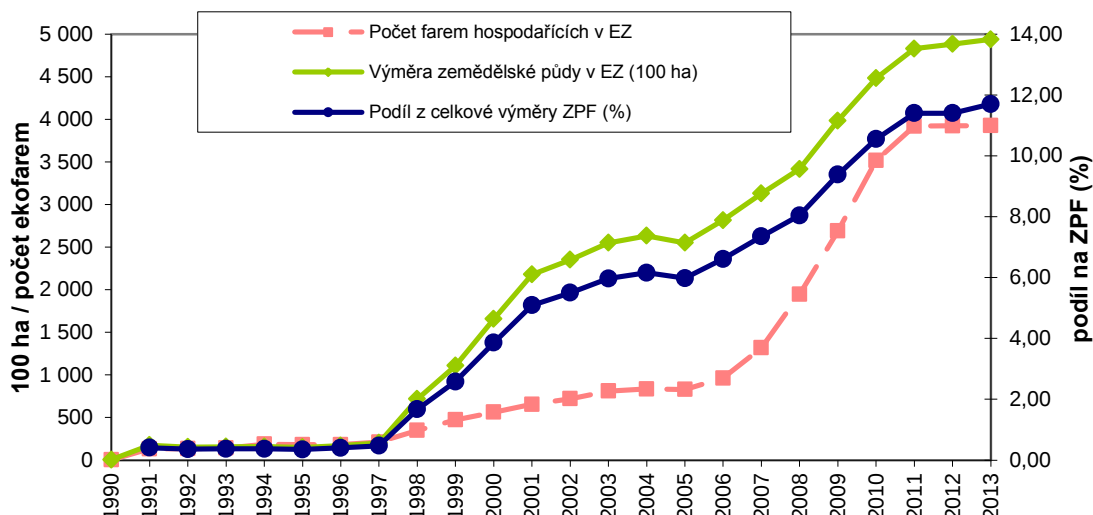
Dle údajů MZe v roce 2013 vzrostl jak počet ekologických zemědělců, tak i jimi obhospodařovaná plocha, nárůst je ale oproti roku 2012 minimální. K 31. 12. 2013 hospodařilo ekologicky 3 926 zemědělců, a to na celkové výměře 493 896 ha, což představuje podíl 11,7 % z celkové výměry zemědělské půdy (viz Tab. 1)². Zpomalení nárůstu počtu zemědělců i ploch v EZ je způsobeno zejména změnou podmínek zařazení do opatření „Ekologické zemědělství“ v rámci Agroenvironmentálních opatření (AEO). V roce 2012 došlo k zastavení příjmu žádostí pro nové žadatele a u stávajících nelze navyšovat výměru zemědělské půdy o více než 25 % výměry zařazené v prvním roce, resp. výměru nelze navýšit v pátém roce závazku. Dále také není možné převádět závazky z IP (sady a vinice) na EZ. Jinými slovy zemědělci uvažující o vstupu do EZ nemají od roku 2012 možnost požádat si o podporu v rámci opatření „Ekologické zemědělství“.

Tab. 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v ekologickém zemědělství ČR (1990 – 2013)

Rok	Počet farem hospodařících v EZ	Celková výměra půdy v EZ (ha)	Podíl z celkové výměry ZPF (%)	Meziroční změna počtu farem v EZ (%)	Meziroční změna celkové výměry půdy v EZ (%)
1990	3	480	-	-	-
1991	132	17 507	0,41	-	-
1992	135	15 371	0,36	2,3	-12,2
1993	141	15 667	0,37	4,4	1,9
1994	187	15 818	0,37	32,6	1,0
1995	181	14 982	0,35	-3,2	-5,3
1996	182	17 022	0,40	0,6	13,6
1997	211	20 239	0,47	15,9	18,9
1998	348	71 621	1,67	64,9	253,9
1999	473	110 756	2,58	35,9	54,6
2000	563	165 699	3,86	19,0	49,6
2001	654	217 869	5,09	16,2	31,5
2002	721	235 136	5,50	10,2	7,9
2003	810	254 995	5,97	12,3	8,4
2004	836	263 299	6,16	3,2	3,3
2005	829	254 982	5,98	-0,8	-3,2
2006	963	281 535	6,61	16,2	10,4
2007	1 318	312 890	7,35	36,9	11,1
2008	1 946	341 632	8,04	47,6	9,2
2009	2 689	398 407	9,38	38,2	16,6
2010	3 517	448 202	10,55	30,8	12,5
2011	3 920	482 927	11,40	11,5	7,7
2012	3 923	488 483	11,56	0,1	1,2
2013	3 926	493 896	11,70	0,1	1,1

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

² Původní předběžné údaje, že k 31. 12. 2013 hospodařilo 4 060 ekozemědělců na výměře 493 394 ha, byly zpřesněny na základě aktualizace evidencí v Registru ekologických podnikatelů a kontrolních organizací v EZ.

Graf 1 Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990 – 2013)

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

Zpomalení nárůstu ploch v EZ se opět projevilo v dalším poklesu podílu ploch v přechodném období (z 27 % v roce 2010, 12 % v roce 2012 na 5,3 % v roce 2013). Celkový vývoj ekologického zemědělství v ČR od roku 1990 je znázorněn výše (viz Graf 1). Meziročně celková výměra plochy v EZ vzrostla o 5,4 tis. ha. Výměra orné půdy poklesla vůči roku 2012 o 2,35 tis. ha a zůstává pod hranicí 60 tis. ha. Naopak se opět zvýšila plocha trvalých travních porostů, a to o 7,2 tis. ha. Výměra trvalých kultur mírně vzrostla díky nárůstu ploch sadů o téměř 100 ha a přibližně 45 ha vinic.

Tab. 2 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2013

Plochy	Výměra v PO (ha)	Výměra v EZ (ha)	Výměra celkem (ha)
Výměra ploch v EZ celkem	25 994,36	467 949,56	493 943,92
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	25 992,49	467 903,78	493 896,27
Půda v LPIS			
Výměra ploch v EZ celkem	25 151,45	451 327,00	476 478,45
Výměra půdy v EZ celkem (bez rybníků)	25 151,03	451 323,59	476 474,62
Trvalé travní porosty	17 391,23	394 766,65	412 157,88
Orná půda	5 885,72	50 388,21	56 286,17
z toho: orná půda bez zeleniny a bylin	5 861,19	49 811,58	55 685,01
zelenina a byliny	24,53	576,63	601,16
Trvalé kultury	1 797,51	6 039,54	7 837,05
z toho: sady	1 487,04	5 289,49	6 776,53
vinice	303,94	742,50	1 046,44
chmelnice	6,53	7,55	14,08
Ostatní plochy ¹⁾	74,82	118,70	193,52
Rybníky	0,42	3,41	3,83
Půda mimo LPIS			
z toho: rybníky	1,45	42,37	43,82
ostatní plochy ¹⁾	841,46	16 580,19	17 421,65

¹⁾ školka, porost RRD, zalesněná půda, jiná kultura

Zdroj: MZe a REP

Nejvyšší průměrné výměry dosáhla ekofarma v roce 2001, a to 333 ha. Od té doby trvale klesá. V posledních letech je průměrná velikost ekofarmy stabilní a ke konci roku 2013 činila 126 ha (125 ha v roce 2012 a 123 ha v roce 2011). Nižší výměry jsou způsobeny dělením stávajících farem na menší celky a v posledních letech také vstupem nových farem s nižší výměrou. Přesto stále platí, že výměra průměrné ekofarmy je větší než průměrná výměra farmy konvenční (cca 76 ha v roce 2013).

Z pohledu velikostní struktury ekologických podniků je nejčastější rozloha ekofarem v rozmezí 10 – 50 ha a podíl této kategorie od roku 2007 do 2011 každoročně rostl. V letech 2012 a 2013 tato kategorie zaznamenala mírný pokles, přesto zůstává jednoznačně nejčastější velikostní kategorií s 37,5% podílem (Tab. 3). V roce 2013 byl největší procentní pokles zaznamenán u velikostní kategorie 1 000 – 2 000 ha, kdy došlo k jejich přesunu do kategorií 50 – 100 ha a 500 – 1 000 ha. Česká republika dlouhodobě patří k zemím, kde průměrná velikost ekofarmy výrazně převyšuje evropský průměr, který se pohybuje okolo 40 ha.

Při srovnání ekofarem dle výměry jsou výsledky poněkud zkresleny nezahrnutím ploch mimo registr půdy LPIS (což je cca 17 420 ha). Největší % úbytek ploch byl zaznamenán u kategorií nad 1 000 ha, zde se patrně vyskytovalo v předešlém roce nejvíce půdy uvedené mimo LPIS. Z tabulky níže vyplývá, že zhruba čtvrtina farem (nad 100 ha) obhospodařuje téměř 83 % ploch v EZ, resp. necelých 7 % farem (nad 500 ha) obhospodařuje téměř 50 % ploch v EZ a tedy lze stále tvrdit, že v EZ převládají velké zemědělské podniky s převahou travních porostů.

Tab. 3 Velikostní struktura ekofarem v roce 2012 a 2013

Velikostní skupiny farem dle výměry (ha)	2012				2013				Meziroční změna 2013/12	
	Počet		Plocha		Počet		Plocha ¹⁾		Počet	Plocha
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(%)	(%)
0 až < 5	437	11,1	882,7	0,2	447	11,4	804,1	0,2	2,3	-8,9
5 až < 10	478	12,2	3 386,5	0,7	453	11,5	3 201,8	0,7	-5,2	-5,5
10 až < 50	1 485	37,9	38 231,9	7,8	1 471	37,5	38 130,7	8,0	-0,9	-0,3
50 až < 100	548	14,0	39 006,7	8,0	574	14,6	41 017,6	8,6	4,7	5,2
100 až < 500	708	18,0	158 799,8	32,5	718	18,3	161 183,2	33,8	1,4	1,5
500 až < 1000	187	4,8	130 398,4	26,7	192	4,9	132 371,7	27,8	2,7	1,5
1000 až < 2000	76	1,9	102 743,2	21,0	67	1,7	88 815,9	18,6	-11,8	-13,6
2000 a více	4	0,1	15 093,3	3,1	4	0,1	10 953,0	2,3	0,0	-27,4
Celkem	3 923	100,0	488 542,6	100,0	3 926	100,0	476 478,4	100,0	0,1	-2,5

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

¹⁾Meziroční změna ploch je výrazně ovlivněna zařazením ploch pouze v rámci registru půdy LPIS. Půda mimo LPIS činí k 31. 12. 2013 cca 17 420 ha. Za rok 2012 je plocha mimo evidenci LPIS ještě uvedena v celkové ploše.

Z hlediska rozložení orné půdy (OP), trvalých travních porostů (TTP) a trvalých kultur (TK) na ekofarmách je patrné, že plochy OP jsou nejčastěji obhospodařovány v rozloze do 5 ha a dále v rozmezí 10 – 50 ha (viz Tab. 4). Podobně je tomu u TK, kde téměř 70 % z celkových 770 ekofarem s TK hospodaří na ploše do 5 ha. U TTP dominuje rozloha 10 – 50 ha (39 %) následovaná rozlohou 100 – 500 ha (19 %). Společně tyto kategorie tvoří přes 58 % všech farem s TTP.

Z pohledu výměry je největší rozloha OP obhospodařována v kategorii 100 – 500 ha (42 %), u TTP v kategoriích 100 – 500 ha a 500 – 1 000 ha (65 %) a u trvalých kultur dominují rozlohy 10 – 50 ha a 100 – 500 ha (62 %). K největšímu úbytku ploch došlo v rámci orné půdy u kategorie 100 – 500 ha, u TTP se zvýšily plochy u kategorie 50 – 100 ha a 1 000 – 2 000 ha. U TK vzrostly plochy u kategorie 10 – 50 ha.

Z hlediska počtu farem došlo k poklesu v kategorii nejmenších farem, tedy do výměry 5 ha, u všech kategorií zemědělské půdy (OP, TTP i TK).

Tab. 4 Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK na ekofarmách v roce 2013

Velikostní rozložení výměr OP, TTP a TK (ha)	OP				TTP				TK			
	Počet		Plocha		Počet		Plocha		Počet		Plocha	
	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)	(abs.)	(%)	(ha)	(%)
>0 až < 5	614	37,8	1 157,1	2,1	306	9,2	659,8	0,2	520	67,5	825,4	10,5
5 až < 10	329	20,2	2 259,2	4,0	355	10,7	2 570,6	0,6	91	11,8	641,4	8,2
10 až < 50	457	28,0	10 069,9	17,9	1 299	39,2	33 159,9	8,0	123	16,0	2 739,9	35,0
50 až < 100	101	6,2	7 211,7	12,8	490	14,8	34 947,0	8,5	22	2,9	1 555,0	19,8
100 až < 500	112	6,9	23 667,6	42,0	641	19,3	145 832,1	35,4	14	1,8	2 075,5	26,5
500 až < 1 000	13	0,8	9 513,4	16,9	174	5,2	120 307,4	29,2	0	0,0	0,0	0,0
1 000 až < 2 000	2	0,1	2 407,2	4,3	47	1,4	62 634,1	15,2	0	0,0	0,0	0,0
2 000 a více	0	0,0	0,0	0,0	3	0,1	12 046,9	2,9	0	0,0	0,0	0,0
Celkem	1 628	100	56 286,1	100	3 315	100	412 157,9	100	770	100	7 837,1	100

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); vlastní výpočty ÚZEI

Hlavními oblastmi EZ jsou tradičně méně příznivé horské a podhorské oblasti ČR. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nacházejí v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Karlovarského, Moravskoslezského, Plzeňského a Ústeckého kraje (pořadí krajů je srovnatelné s předchozími roky). V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ a dva z nich dlouhodobě vedou s nejvyšší průměrnou velikostí ekofarem (267 ha v kraji Karlovarském a 176 ha v kraji Ústeckém).

V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský následovaný stejně jako v předchozím roce krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským.

Z pohledu vývoje došlo meziročně k největšímu procentnímu nárůstu počtu ekofarek ve třech krajích, a to v Pardubickém, Jihomoravském a Královéhradeckém. Ke snížení došlo naopak na území hlavního města Prahy. Největší nárůst ploch v EZ nastal v kraji Pardubickém a Olomouckém. K poklesu ploch došlo ale na území hlavního města Prahy a v kraji Karlovarském. V případě ekofarek na území hl. m. Prahy je ale pokles patrně způsoben nesprávným zařazením některých farek do kraje Hl. m. Praha v roce 2012 (řada farek zde má sídlo) nebo nezahrnutím půdy mimo registr půdy LPIS v roce 2013.

Regionální rozmístění ekofarek a jejich obhospodařovaných ploch v rámci jednotlivých krajů ČR je uvedeno níže (viz Tab. 5). Ekologicky obhospodařované plochy byly přiřazeny k jednotlivým krajům dle skutečné lokality hospodaření³.

³ V roce 2012 byly farmy přiřazeny do krajů dle adresy provozovny. Umístění ploch v EZ dle krajů popisuje LPIS a je také dostupné v rámci nově spuštěného Registru ekologických podnikatelů.

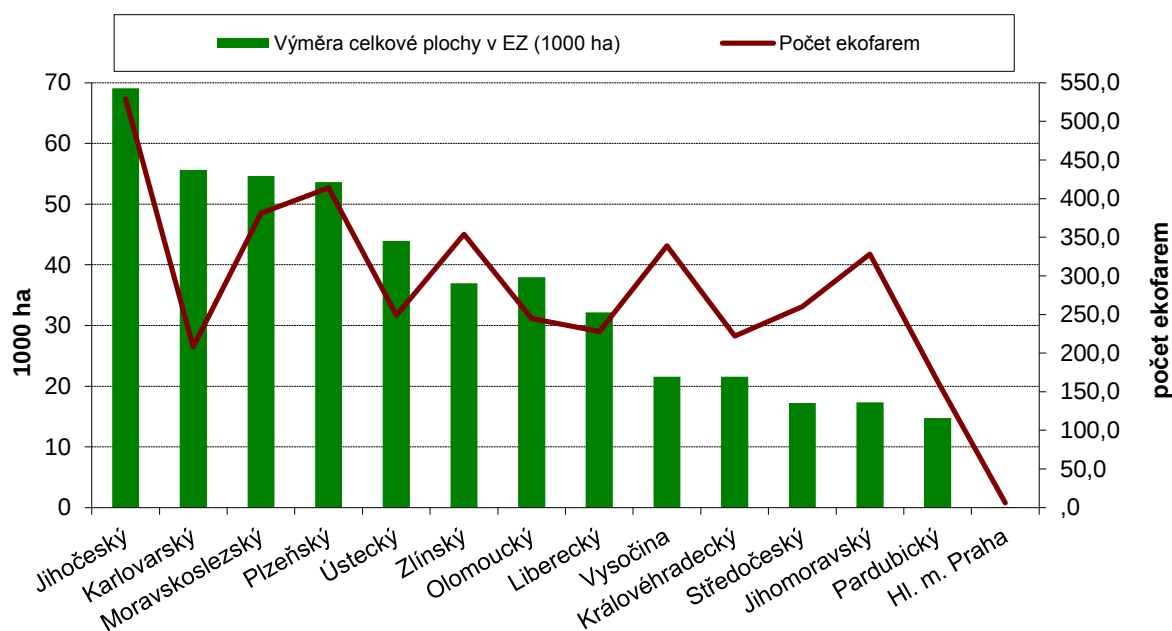
Tab. 5 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013

Kraj ¹⁾	Počet ekofarem	Výměra celkové plochy v EZ		Z toho v přechodném období		Průměrná výměra ekofarmy ²⁾
		(ha)	(%)	(ha)	(%)	
Jihočeský	529	69 079,6	14,5	3 568,7	5,2	131
Karlovarský	208	55 639,6	11,7	1 264,6	2,3	267
Moravskoslezský	381	54 643,0	11,5	1 848,8	3,4	143
Plzeňský	414	53 628,1	11,3	5 805,8	10,8	130
Ústecký	249	43 912,2	9,2	1 375,7	3,1	176
Olomoucký	245	37 937,3	8,0	1 822,5	4,8	155
Zlínský	354	36 939,7	7,8	2 070,4	5,6	104
Liberecký	228	32 153,3	6,7	845,6	2,6	141
Královéhradecký	222	21 564,9	4,5	915,8	4,2	97
Vysočina	339	21 555,7	4,5	1 421,2	6,6	64
Jihomoravský	328	17 364,6	3,6	1 525,7	8,8	53
Středočeský	260	17 251,8	3,6	1 892,5	11,0	66
Pardubický	163	14 772,9	3,1	777,0	5,3	91
Hl. m. Praha	6	35,7	0,0	17,2	48,2	6
Celkem	3 926	476 478,4	100,0	25 151,4	5,3	121

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle výměry celkové plochy v EZ (avšak jen půda v LPIS).

²⁾ Do průměrné výměry ekofarmy jsou zahrnuty pouze plochy evidované v LPIS. Celková průměrná výměra 121 ha se tak mírně liší od průměrné výměry 126 ha, do které je zahrnuta i půda mimo LPIS.

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); vlastní výpočty ÚZEI

Graf 2 Počet ekofarem a výměra celkové plochy v EZ v krajích ČR v roce 2013

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013); vlastní výpočty ÚZEI

Odlišné pořadí získáme, seřadíme-li kraje dle podílu výměry celkové ekologické půdy na celkové zemědělské půdě ČR. V roce 2013 byl celorepublikový průměr (tj. 11,7 %) překročen v osmi krajích, přičemž vysoce nad tímto průměrem s 45 % vede Karlovarský kraj. Podobně jako v předchozích letech následuje kraj Liberecký, Moravskoslezský, Zlínský a Ústecký. V produkčních oblastech zůstává zastoupení EZ od 2 do 8 %.

V rámci jednotlivých kategorií užití půdy dominuje opět Karlovarský kraj, kde se nachází v ekologickém režimu přes 7 % ploch orné půdy a 78 % ploch travních porostů. Více jak 50 % ploch TTP v ekologickém režimu mají pak další čtyři kraje – Olomoucký, Moravskoslezský, Ústecký a Zlínský (viz Tab. 6). Největší podíl trvalých kultur v EZ na jejich celkové výměře se nachází v Moravskoslezském kraji (115 %) a na Vysočině (47 %). Podíl vyšší než 100 % v Moravskoslezském kraji je patrně způsoben tím, že ovocné sady, které jsou zde zahrnuty, mohou být pěstovány i v rámci orné půdy. Dalším důvodem může být to, že v rámci ČÚZK (zdroj dat o výměrách dle typu kultury v kraji) jsou evidovány pozemky na základě údajů od majitelů pozemků (tyto údaje nemusí být vždy aktuální). Na rozdíl od REP (Registr ekologických podnikatelů), odkud jsou čerpána data za půdu ekologickou, kde jsou údaje získávány přímo od uživatelů pozemků a výsadby jsou tak aktuální. Z pohledu absolutních hodnot je největší rozloha ekologicky obhospodařovaných TTP v kraji Jihočeském (62 347 ha), u orné půdy a trvalých kultur jde o kraj Jihomoravský (9 380 ha a 2 423 ha).

Z celorepublikového pohledu dosáhl v roce 2013 podíl veškeré půdy v EZ na celkové z. p. ČR 11,7 %. V tab. 6 je však rozdělena v rámci krajů pouze půda evidovaná v registru LPIS (476 475 ha bez výměry rybníků), podíl půdy v ekologickém zemědělství se tak pohybuje okolo 11,3 %. Ekologickými zemědělci bylo v ČR v roce 2013 obhospodařováno více než 40 % TTP, téměř 2 % orné půdy a přes 10 % ploch trvalých kultur (resp. cca 15 % sadů, 5 % vinic a 0,1 % chmelnic).

Tab. 6 Zastoupení ploch EZ dle užití půdy na jejich celkové výměře v krajích ČR v roce 2013

Kraj ¹⁾	Celková výměra půdy v EZ (ha) ²⁾	Z toho výměra (ha):			Zemědělská půda ČR (ha)	Podíl půdy v EZ na celkové výměře dané kategorie užití půdy v ČR (%)			
		OP	TTP	TK		z. p. celkem	OP	TTP	TK
Karlovarský	55 640	3 931	51 624	81	124 032	44,86	7,29	77,67	13,36
Liberecký	32 153	1 867	29 932	319	139 748	23,01	2,88	45,50	22,11
Moravskoslezský	54 643	3 571	50 206	851	274 475	19,91	2,10	58,39	115,16
Zlínský	36 940	4 930	31 032	945	193 067	19,13	4,05	54,23	22,97
Ústecký	43 912	2 321	40 910	637	275 319	15,95	1,28	56,36	5,09
Plzeňský	53 628	7 950	45 392	272	378 868	14,15	3,10	41,60	15,34
Jihočeský	69 076	6 062	62 347	653	490 052	14,10	1,95	37,95	29,06
Olomoucký	37 937	2 310	35 120	490	279 086	13,59	1,12	62,07	12,75
Královéhradecký	21 565	2 181	19 156	225	277 506	7,77	1,14	27,10	5,19
Pardubický	14 773	1 829	12 855	89	271 146	5,45	0,93	21,01	4,73
Vysočina	21 556	5 945	15 312	296	409 161	5,27	1,88	18,66	46,57
Jihomoravský	17 365	9 380	5 552	2 423	425 765	4,08	2,66	18,54	9,05
Středočeský	17 252	3 976	12 706	555	661 654	2,61	0,73	17,72	3,80
Hlavní město Praha	36	20	14	1	20 006	0,18	0,14	1,65	0,17
Celkem	476 475	56 274	412 158	7 837	4 219 867	11,29	1,88	41,45	10,29

¹⁾ Kraje jsou v tabulce seřazeny dle podílu výměry celkové půdy v EZ na celkové zemědělské půdě ČR.

²⁾ Celková výměra v EZ nezahrnuje plochu rybníků a do rozdělení krajů je zahrnuta jen půda z LPIS).

Zdroj: REP (údaje k 31. 12. 2013; Souhrnné přehledy o půdním fondu z údajů katastru nemovitostí ČR (ČÚZK); vlastní výpočty ÚZEI

Z pohledu užití půdy trvale dominují v EZ trvalé travní porosty, v roce 2013 s výměrou přes 410 tis. ha (viz Tab. 7). Jejich plocha se však s růstem celkové výměry ekologicky obhospodařované půdy od roku 2003, kdy byl jejich podíl nejvyšší (90,86 %), již výrazně nezvyšuje a podíl na celkové výměře v EZ zůstává okolo 83 % (viz Tab. 8). Od roku 2004 vzrostla plocha orné půdy v EZ téměř trojnásobně. Do roku 2011 vykazovala orná půda stabilní růst a až 12 % podíl na celkové struktuře půdního fondu v EZ. Jako negativní lze označit snižování výměry orné půdy od roku 2012. Meziročně výměra orné půdy v EZ poklesla o 4 %. Od roku 2004 vzrostla plocha TK téměř sedminásobně na více než 7 800 ha, přičemž 86,5 % tvoří sady, 13,3 % vinice a 0,2 % chmelnice.

Tab. 7 Vývoj struktury půdního fondu v ekologickém zemědělství ČR (1999 – 2013)

Užití půdy	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Orná půda	13 776	15 295	19 164	19 536	19 637	19 694	20 766	23 479
Trvalé travní porosty	96 044	149 705	195 633	211 924	231 683	235 379	209 956	232 190
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	359	462	963	898	928	1 170	820	1 196
Ostatní plochy	576	237	2 354	2 778	2 747	7 056	23 440	24 671
Celková plocha	110 755	165 699	218 114	235 136	254 995	263 299	254 982	281 536
Užití půdy	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	
Orná půda	29 505	35 178	44 906	54 717	59 281	58 625	56 286	
Trvalé travní porosty	257 899	281 596	329 232	369 057	398 061	404 950	412 158	
Trvalé kultury (sady, vinice, chmelnice)	1 870	3 105	4 331	5 939	7 429	7 693	7 837	
Ostatní plochy	23 616	21 753	19 937 ¹⁾	18 054	18 157	17 215	17 615	
Celková plocha	312 890	341 632	398 406	447 767	482 927	488 483	493 896	

¹⁾ Ostatní plochy v roce 2009 zahrnují navíc výměru rybníků (19 890 ha + 47 ha), v ostatních letech jde pouze o ostatní plochy zemědělské půdy.

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku)

Tab. 8 Srovnání struktury půdního fondu v EZ ve vybraných letech (1999 – 2013)

Užití půdy	1999		2003		2005		2008		2011		2012		2013		Meziroční změna 2013/12
	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(ha)	(%)	(%)
Orná půda	13 776	12,44	19 637	7,70	20 766	8,14	35 178	10,30	59 281	12,28	58 625	12,00	56 286	11,40	-3,99
Trvalé travní porosty	96 044	86,72	231 683	90,86	209 956	82,34	281 596	82,43	398 061	82,43	404 950	82,90	412 158	83,45	1,78
Trvalé kultury	359	0,32	928	0,36	820	0,32	3 105	0,91	7 429	1,54	7 693	1,57	7 837	1,59	1,87
Ostatní plochy	576	0,52	2 747	1,08	23 440	9,19	21 753	6,37	18 157	3,76	17 215	3,52	17 615	3,57	2,33
Celková plocha	110 755	100	254 995	100	254 982	100	341 632	100	482 927	100	488 483	100	493 896	100	1,11

Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

2. Rostlinná výroba a produkce na ekologických farmách

Níže uvedená data o rostlinné výrobě vycházejí již ze samostatného šetření ÚZEI. Dle těchto dat bylo v roce 2013 obhospodařováno ekologickým způsobem celkem 474 231 ha, z nichž 12 % zaujímala orná půda (tj. 56 809 ha, z toho je 12,2 % v přechodném období), 86,4 % trvalé travní porosty (tj. 409 758 ha, z toho cca 4 % v přechodném období) a zbylé 1,6 % trvalé kultury (tj. 7 664 ha, z toho 22,4 % v přechodném období), viz Tab. 9.

Celková plocha orné půdy v plně ekologickém režimu vzrostla oproti roku 2012 o více než 13 %. V případě meziročního srovnání ploch orné půdy v období konverze má však zápornou bilanci. Oproti roku 2012 poklesly tyto plochy téměř o 55 %. Důvodem sníženého zájmu o vstup do přechodného období je pravděpodobně vyčkávání před schválením podmínek nového programového období PRV. Celková plocha TTP vzrostla o necelé 2 % a plocha TK o 1,3 %.

Hlavními plodinami na orné půdě byly obiloviny (46% podíl) a píce (40% podíl), viz Tab. 10. V roce 2013 došlo oproti předchozímu roku k poklesu plochy obilovin o 5,7 %. Rovněž opět poklesla plocha pícnin, a to o 2,9 %. I přes výše uvedený meziroční pokles oseté plochy zůstávají obiloviny plodinou zabírající největší část OP v EZ. Podobně jako v předchozích letech byly nejčastěji pěstovanými obilninami pšenice a oves. Tyto dvě plodiny společně zaujímaly 46 % celkové plochy obilovin v EZ (resp. téměř 55% po zahrnutí špaldy a pšenice tvrdé). S podílem ploch nad 10 % následovaly tritikále a ječmen. V rámci pícnin dominují v EZ jednoznačně víceleté pícniny (87% podíl), na rozdíl od konvence, kde se 62% podílem převládají jednoleté pícniny, a to výhradně kukuřice na siláž. Podobně jako v případě obilovin a pícnin, došlo v roce 2013 ke snížení ploch u dalších plodin pěstovaných na OP. Nejvýraznější pokles (téměř 63 %) byl zaznamenán u ploch osetých zeleninou. Ve velké míře je pokles způsoben převodem dýně olejné z plodové zeleniny do olejnin v rámci technických plodin.

Snížení plochy nastalo také u luskovin na zrno (cca 18 %), kde stejně jako v roce 2012 dominovalo pěstování hrachu setého (27,9% podíl). U technických plodin nastalo meziroční snížení plochy o 3,2 %. V rámci této skupiny plodin je podstatné zejména snížení plochy olejnin o 12,5 %, ke kterému došlo díky přetrvávajícímu poklesu pěstování řepky. Meziroční nárůst byl naopak zaznamenán u ploch LAKR. Oproti roku 2012 vzrostla výměra těchto plodin o 17,5 % a zaujímala tak téměř 50 % z celkové plochy technických plodin. Nárůst byl zaznamenán také u ploch určených k pěstování osiv a sadby. Ve srovnání s rokem 2012, kdy bylo pro produkci osiva a sadby využito cca 0,5 % orné půdy, došlo v roce 2013 k nárůstu na více než 1 % OP.

Pěstování zeleniny a okopanin zůstává trvale na nízké úrovni. Zelenina se pěstovala na 0,3 % orné půdy. Nejvyšší podíl plochy byl v roce 2013 zjištěn u zeleniny kořenové (32 % ploch osetých zeleninou). V této kategorii zeleniny je nejvíce zastoupena mrkev a to na 50 % oseté plochy. Stejně jako v roce 2012 zabírala podstatnou část plochy také zelenina plodová (28 %), a to díky pěstování dýní (patisonů a cuket). Ty tvoří více než 72 % výměry OP využívané pro produkci plodové zeleniny. Výrazné zvýšení nastalo u luskovin a to díky velkému nárůstu ploch určených k pěstování zeleného hrášku. Oproti roku 2012, kdy byla tato plodina vyseta na necelém 1 ha OP, došlo v roce 2013 k navýšení na více než 15,5 ha OP. Okopaniny zabíraly pouze 0,5 % orné půdy a jedná se převážně o pěstování brambor (87 % plochy okopanin).

V rámci TTP už nebyly oproti roku 2012 rozlišovány louky a pastviny zvlášť a celková plocha TTP mírně vzrostla o 2 %.

Plocha TK meziročně vzrostla o 1,3 % a je tvořena převážně ovocnými sady (78 % celkové plochy TK). Vinice, u kterých byl meziročně zaznamenán nárůst o 15 %, zaujímají 13 % ploch. Plocha chmelnic je zatím zanedbatelná. Z ovocných dřevin dominují jednoznačně jabloně s 37% podílem. Následují švestky (25 % ploch), dále třešně/višně (13 %) a meruňky s 12% podílem.

Objem ekologické produkce (tj. produkce pouze z ploch již v ekologickém režimu) v roce 2013 dosáhl 1 270 tis. tun (nárůst o cca 151 tis. tun, tj. o 13 % proti roku 2012), z toho však produkce píce (přepočtená na seno) tvořila 94 % (tj. 1 121 tis. tun z TTP a dalších 65 tis. tun z pícnin na orné půdě). Celková produkce jen z orné půdy činila 139,3 tis. tun (11% podíl), z nichž cca 45 % tvořily obiloviny (tj. 62 tis. tun) a 47 % pícniny na orné půdě (objem v seně). V rámci obilovin dosahují největší objem produkce, obdobně jako u výměry, pšenice a oves (tvoří 47 % celkové produkce obilovin, resp. až 57 % při zahrnutí pšenice tvrdé a špaldy). V roce 2013 byl téměř u všech sledovaných obilovin zjištěn nižší hektarový výnos vyjma špaldy, prosa a ostatních obilovin. V případě olejnin byl oproti tomu zaznamenán nárůst hektarového výnosu o 44 %. K jeho navýšení došlo u všech olejnin s výjimkou řepky a máku. Objem produkce zeleniny dosáhl 1 612 tun, což je oproti roku 2012 nárůst o 26 %. Tento nárůst je způsoben zejména zvýšením produkce u kořenové zeleniny (mrkve), která se u hlavního pěstitele po neúrodě z předchozího roku navrátila k obvyklým hodnotám a opět tak tvoří hlavní podíl na objemu produkce zeleniny (74 %). K poměrně výraznému navýšení došlo také u ekologické produkce hrachu, která z necelých 2 t v roce 2012, vzrostla v roce 2013 na 14 t.

Celková produkce u TK dosáhla 9 033 tun (meziroční nárůst o 68 %), z toho 74 % připadá na ovocné sady a 21 % na vinice, u kterých byl opět zaznamenán meziroční nárůst produkce a to o 11 %. V rámci ovocných sadů dosahují největší objem produkce jabloně (46% podíl), následují meruňky (25% podíl) a dále hrušně a švestky (cca 10% podíl). Hektarový výnos u ovocných sadů se oproti roku 2012 mírně zvýšil, a to z 1,2 t/ha na 1,58 t/ha. Výnos zůstává stále na nízké úrovni. Důvodem jsou především rozsáhlé plochy mladých sadů, které teprve začínají plodit, a také nižší plodnost starších sadů.

Z pohledu podílu hlavních kategorií ekologicky pěstovaných plodin na OP na jejich celkové výměře v ČR dosahují trvale vyšší podíl luskoviny na zrno (11 %). Vyšší než 5% podíl si udržují pícniny na OP. Naopak ve srovnání s rokem 2012 došlo k poklesu podílu ploch čerstvé zeleniny na 2 %. Podíl ploch obilovin v EZ na jejich celkové výměře v ČR zůstává nadále pod 2 %. Nejvyšší podíl byl u ovsa (12,6 %), u tritikále (9,7 %) a žita (6,4 %). V rámci technických plodin dosahují významného zastoupení v EZ také LAKR, jejichž podíl vzrostl z 21,9 % v roce 2012 na 33 % v roce 2013.

Luskoviny na zrno také drží prvenství v podílu bioprodukce na jejich celkové produkci v ČR s téměř 10% podílem. Produkce bio obilovin tvoří 0,8 % z celkové sklizně obilovin, pícniny 2,3 % a zelenina necelé 1 %. Pokud srovnáme produkci jednotlivých plodin, pak vyšší než 5% podíl na jejich celkové sklizni v ČR dosahuje již dlouhodobě oves, v roce 2013 to bylo 9 %, a dále LAKR 25 %. Vysokého podílu na sklizni dosáhla nově i lupina na zrno a to 16,5 %. Dlouhodobě se 5% podílu blíží také tritikále. Z pohledu hektarového výnosu lze shrnout, že výnosy obilovin se v roce 2013 pohybují v rozmezí 50 – 80 % výnosu konvenčního, brambory okolo 60 %, olejnin – slunečnice 67 %, sója až 89 % a pícniny k 55 % konvenčního výnosu. Srovnání produkce zeleniny je velmi obtížné vzhledem k různorodosti druhů.

Objem ekologické produkce na orné půdě meziročně vzrostl o 6 %, což je o 10 % nižší nárůst oproti roku 2012. Důvodem je především nižší meziroční nárůst produkce u obilnin (19 % v roce 2012, 5,5 % pak v roce 2013) a pícnin na OP, u kterých byl v roce 2012 zaznamenán meziroční nárůst produkce o 16 %, v roce 2013 o 7 %.

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
OP celkem	1 422	6 900,80	49 908,08	56 808,88	139 323,91	n. a.
Obiloviny pro produkci zrna (včetně osiva) celkem	725	2 525,96	23 357,97	25 883,93	62 210,46	2,66
Pšenice obecná	327	639,43	5 659,70	6 299,13	16 386,06	2,90
Špalda	80	7,66	2 239,27	2 246,93	6 172,40	2,76
Pšenice tvrdá	7	8,58	72,56	81,14	210,70	2,90
Žito	112	76,92	2 315,23	2 392,15	5 427,93	2,34
Ječmen	218	342,90	3 005,71	3 348,61	7 080,23	2,36
Oves	404	573,39	4 921,38	5 494,77	12 535,37	2,55
Tritikále	168	869,70	3 678,30	4 548,00	10 509,50	2,86
Kukuřice na zrno	19	1,90	577,61	579,51	2 582,86	4,47
Pohanka	35	5,48	711,58	717,06	943,51	1,33
Proso	7	0,00	162,15	162,15	322,40	1,99
Ostatní obiloviny na zrno	7	0,00	14,48	14,48	39,50	2,73
Luskoviny na zrno celkem (suché luskoviny)	88	184,35	1 759,99	1 944,34	3 685,70	2,09
Hrách	35	34,20	508,58	542,78	914,32	1,80
Fazole	1	0,00	8,04	8,04	20,00	2,49
Bob	11	106,88	252,38	359,26	553,03	2,19
Lupina	14	17,75	179,01	196,76	356,00	1,99
Sója	10	0,15	272,54	272,69	515,00	1,89
Pelushka	17	24,48	360,39	384,87	958,35	2,66
Ostatní luskoviny	12	0,89	179,05	179,94	369,00	2,06
Okopaniny celkem	241	24,54	246,13	270,67	3 077,61	12,50
Brambory (vč. raných a sadb.)	236	21,53	213,76	235,29	2 977,39	13,93
Cukrová řepa (včetně sadby)	1	0,92	0,01	0,93	0,20	20,00
Ostatní krmné okopaniny a brukvovité (bez osiv)	20	2,09	32,36	34,45	100,02	3,09
Technické plodiny celkem	129	295,53	3 480,77	3 776,30	2 158,94	0,62
Olejniny	45	105,08	1 631,52	1 736,60	1 099,29	0,67
Slunečnice	3	19,97	56,24	76,21	83,04	1,48
Sója	1	2,00	27,03	29,03	50,00	1,85
Řepka a řepice	2	0,00	7,42	7,42	7,50	1,01
Len (setý olejný – semeno)	2	10,39	18,85	29,24	25,02	1,33
Mák	4	0,00	9,49	9,49	7,63	0,80
Hořčice	17	57,56	239,89	297,45	220,50	0,92
Tykev olejná	18	15,16	860,06	875,22	535,60	0,62
Ostatní olejniny	3	0,00	412,54	412,54	170,00	0,41
Textilní plodiny	0	0,00	0,00	0,00	0,00	n. a.
LAKR	80	183,60	1 674,08	1 857,68	950,12	0,57
Ostatní technické plodiny	12	6,85	175,17	182,02	109,53	0,63

¹⁾ Počet ekofare, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 928 subjektů

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013 – pokračování

Plodiny	Počet ekofare ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Čerstvá zelenina, melouny, jahody celkem	115	5,06	166,01	171,07	1 612,00	9,70
Košťáloviny/brukvovité	44	0,15	37,93	38,08	138,20	3,64
Květák a brokolice	19	0,00	1,18	1,18	4,24	3,58
Kapusta	20	0,04	1,13	1,17	2,69	2,38
Hlávkové zelí	29	0,11	33,24	33,35	121,19	3,65
Čínské zelí	10	0,00	0,76	0,76	1,48	1,95
Ostatní košťáloviny/ brukvovité	19	0,00	1,62	1,62	8,60	5,31
Listová/stonková zelenina	45	0,00	6,48	6,48	11,69	1,81
Celer řapíkatý	6	0,00	0,46	0,46	0,63	1,37
Pór	17	0,00	0,90	0,90	2,27	2,52
Salát	27	0,00	1,51	1,51	2,82	1,87
Čekanka	2	0,00	0,31	0,31	0,31	1,00
Špenát	17	0,00	0,87	0,87	0,98	1,13
Chřest	4	0,00	0,41	0,41	0,45	1,10
Ostatní listová/stonková zel.	21	0,00	2,02	2,02	4,23	2,09
Plodová zelenina	78	3,01	45,10	48,11	238,97	5,30
Rajče	37	0,03	4,82	4,85	18,24	3,78
Paprika	21	0,02	1,39	1,41	6,05	4,35
Okurek	28	0,00	3,60	3,60	10,53	2,92
Melouny	4	0,00	0,37	0,37	2,80	7,57
Dýně	62	2,96	32,04	35,00	186,50	5,82
Ostatní plodová zelenina	25	0,00	2,88	2,88	14,85	5,16
Kořenová a hlízová zelenina	91	1,15	53,49	54,64	1 195,65	22,35
Mrkev	58	0,97	26,73	27,70	1 118,06	41,83
Petržel	39	0,00	3,72	3,72	12,16	3,27
Česnek	44	0,05	7,65	7,70	10,77	1,41
Cibule a šalotka	59	0,08	8,08	8,16	0,60	0,07
Celer bulvový	20	0,00	1,05	1,05	6,12	5,83
Ostatní kořenová /hlízová zel.	36	0,05	6,27	6,32	21,01	3,35
Luskoviny	36	0,00	16,85	16,85	15,67	0,93
Hrášek	25	0,00	15,63	15,63	13,81	0,88
Fazole a zelená fazolka	20	0,00	0,75	0,75	1,40	1,87
Ostatní luskoviny	5	0,00	0,47	0,47	0,46	0,98
Ostatní zelenina	10	0,61	2,71	3,32	2,17	0,80
Jahody	31	0,14	3,45	3,59	9,65	2,80
Pícniny na OP celkem v seně	995	3473,6	19131,13	22604,73	65974,27	3,45
Jednoleté pícniny – v seně	120	499,43	2 542,29	3 041,72	10 088,80	3,97
Kukuřice na zeleno (na siláž)	13	279,80	464,56	744,36	2 383,80	5,13
Ostatní jednoleté pícniny	110	219,63	2 077,73	2 297,36	7 705,00	3,71
Víceleté pícniny – v seně	940	2 974,17	16 588,84	19 563,01	55 885,47	3,37
z toho vojtěška	131	264,22	2 353,84	2 618,06	8 250,11	3,50
Další plodiny na OP	26	53,29	580,81	634,10	603,93	1,04
Květiny a okrasné	4	0,00	0,59	0,59	0,15	0,25
Orná půda na osivo a sadbu	19	50,74	557,27	608,01	601,77	1,08
Půda ladem v osev. postupu	127	338,47	1 185,25	1 523,72	0,00	n. a.
Houby	2	0,00	0,02	0,02	1,00	50,00

¹⁾ Počet ekofare, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 928 subjektů

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013 – pokračování

Plodiny	Počet ekofarem ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Trvalé travní porosty						
TTP celkem (píce v seně)	3 137	17 353,07	392 404,83	409 757,90	1 121 941,17	2,86

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 928 subjektů

Tab. 9 Struktura, produkce a výnos plodin na ekofarmách v roce 2013 – pokračování

Plodiny	Počet ekofaremu ¹⁾	Období konverze	Ekologický režim	Celkem	Ekologický režim - plocha skutečně produkční	Ekologická produkce	Ekologické výnosy
		(ha)	(ha)	(ha)	(ha)	(t)	(t/ha)
Trvalé kultury							
TK celkem	583	1 718,99	5 944,89	7 663,88	5 344,33	9 033,17	1,69
Ovocné sady	506	1 229,91	4 768,24	5 998,15	4 227,05	6 680,04	1,58
Jabloně	390	415,09	1 819,45	2 234,54	1 608,13	3 093,06	1,92
Hrušně	244	73,18	433,36	506,54	416,40	681,75	1,64
Meruňky	92	114,83	607,81	722,64	601,97	1 693,39	2,81
Nektarinky	4	0,00	4,13	4,13	4,09	4,11	1,00
Broskvoně	41	18,91	70,03	88,94	69,98	117,09	1,67
Třešně/višně	237	77,80	699,64	777,44	616,64	285,45	0,46
Švestky	336	501,55	982,66	1 484,21	767,59	671,04	0,87
Ostatní ovoce	60	28,55	151,16	179,71	142,25	134,15	0,94
Ořechy	124	31,81	146,56	178,37	84,36	44,20	0,52
Bobuloviny	54	120,82	354,84	475,66	349,70	379,53	1,09
Vinice	79	336,32	668,19	1 004,51	676,17	1 923,90	2,85
Chmelnice	3	0,00	7,06	7,06	7,06	5,50	0,78
Další TK	0	0,13	0,00	0,13	0,00	0,00	0,00

¹⁾ Počet ekofarem, které mají plochy dané plodiny již v ekologickém režimu.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 928 subjektů

Tab. 10 Plochy a produkce v EZ na orné půdě v letech 2012 a 2013 a srovnání s celkovou osevní plochou a produkcí v ČR v roce 2013

Plodiny	2012 (EZ)		2013 (EZ)		Struktura plodin 2013 (%)	Meziroční změna (%)		2013 (ČR)			Podíl (%) na celkové		
	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)	Celková plocha EZ (ha)	Ekologická produkce (t)		produkce	hektar. výnosu	Celková plocha (ha)	Celková produkce (t)	Hektarový výnos (t/ha)	ploše	produkci	hektar. výnosu
Obiloviny	27 444,23	58 975	25 883,93	62 210	45,56	5,49	-3,98	1 413 143	7 512 612	5,32	1,83	0,83	50,04
Pšenice	7 216,29	15 677	6 380,27	16 597	24,65	5,86	-2,92	829 393	4 700 696	5,67	0,77	0,35	51,17
Špalda	2 347,88	6 045	2 246,93	6 172	8,68	2,10	1,46	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.	n. d.
Ječmen	3 230,06	5 312	3 348,61	7 080	12,94	33,28	-7,63	348 992	1 593 760	4,57	0,96	0,44	51,68
Žito	2 173,41	5 146	2 392,15	5 428	9,24	5,48	-15,06	37 498	176 278	4,70	6,38	3,08	49,78
Oves	6 435,69	13 515	5 494,77	12 535	21,23	-7,25	-1,88	43 559	139 120	3,19	12,61	9,01	79,84
Tritikále	3 649,26	8 490	4 548,00	10 510	17,57	23,78	-0,81	46 816	214 207	4,58	9,71	4,91	62,51
Kukuřice na zrno	919,31	2 725	579,51	2 583	2,24	-5,22	-25,18	96 902	675 380	6,97	0,60	0,38	64,13
Luskoviny na zrno	2 368,66	3 905	1 944,34	3 686	3,42	-5,61	2,74	17 851	38 276	2,14	10,89	9,63	97,48
Hrách	883,40	1 294	542,78	914	27,92	-29,33	-11,23	12 934	30 700	2,37	4,20	2,98	75,83
Okopaniny	270,09	3 838	270,67	3 078	0,48	-19,81	-24,04	86 151	4 298 397	49,89	0,31	0,07	25,05
Brambory	229,90	3 277	235,29	2 977	86,93	-9,14	-17,27	23 205	536 450	23,12	1,01	0,56	60,26
Technické plodiny	3 904,04	1 707	3 776,30	2 159	6,65	26,46	0,20	494 915	1 547 929	3,13	0,76	0,14	19,82
Olejniny	1 985,69	722	1 736,60	1 099	45,99	52,26	43,52	486 908	1 533 659	3,15	0,36	0,07	21,27
Řepka	326,51	17	7,42	8	0,43	-55,88	-44,87	418 808	1 443 210	3,45	0,00	0,00	29,31
Hořčice	466,34	253	297,45	221	17,13	-12,91	29,75	16 472	13 378	0,81	1,81	1,65	113,28
LAKR	1 581,86	891,20	1 857,68	950,12	49,19	6,61	-30,86	5 660	3 775	0,67	32,82	25,17	85,45
Zelenina	460,18	1 281	171,07	1 612	0,30	25,81	213,29	8 557	176 950	20,68	2,00	0,91	46,91
Pícniny	23 272,38	61 554	22 604,73	65 974	39,79	7,18	-6,79	451 383	9 654 916	21,39	5,01	2,31	54,50

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013; Sklizeň zemědělských plodin ČSÚ; vlastní výpočty ÚZEI

3. Živočišná výroba a produkce na ekologických farmách

Živočišná výroba zaznamenala v roce 2013 nárůst počtu ekologicky chovaných zvířat o 7 %. Na ekofarmách bylo chováno okolo 367 tis. kusů zvířat⁴, což při přepočtu na dobytčí jednotky představuje zhruba 198 tis. DJ⁵. Tento údaj zahrnuje pouze tzv. BIO zvířata, tj. zvířata chovaná již v ekologickém režimu, která prošla přechodným obdobím.

Stejně jako v předchozích letech dominoval jednoznačně chov skotu (s 88,1% podílem na celkovém počtu DJ), následovaný chovem ovcí se 7,7% podílem (viz Tab. 11).

Počty chovaných zvířat u většiny kategorií meziročně vzrostly s výjimkou chovu drůbeže, která poklesla o 5 %. U chovatelů prasat pokračoval růstový trend, kdy jejich počet narostl o 6 chovatelů. Spolu s tím meziročně narostly i počty prasat (o 17 %) na 1 860 ks, což se po poklesu a stagnaci v předchozích letech opět začíná přibližovat stavu z roku 2009, kdy byl stav prasat 1 990 kusů.

Oproti letům 2010 až 2012, kdy došlo k výraznému poklesu počtu chovaných rojů včelstev, počet chovatelů meziročně vzrostl ze 4 na 10 a současně s tím narostl i počet včelstev (o téměř 57 %).

Již tradičně pokračoval nárůst stavu skotu (o 8,3 %), přičemž nejrychleji rostla kategorie ostatní skot nad 2 roky. U věkové kategorie skotu do 2 let nejsou data srovnatelná z důvodu změny metodiky, kdy se nově skot do 2 let dělí do věkové kategorie do 6 měsíců a od 6 měsíců do 2 let, tak aby byla sjednocena s metodikou používanou Eurostatem. Oproti minulým letům došlo meziročně k poklesu počtu dojnic a tak poměr dojnic na celkovém stavu skotu v EZ stále výrazně zaostává za celorepublikovým poměrem (3,2 % v EZ oproti celkovým 27,2 %).

Nárůst počtu chovaných ovcí (o 8,8 %) byl stejně jako v předchozích letech způsoben zejména růstem počtu chovatelů (nově 973 oproti 862 v roce 2012, resp. 655 v roce 2011). U chovu koz je situace dlouhodobě stabilní a 20% nárůst z předchozích třech let byl v roce 2013 ukončen a počet chovaných koz se téměř nezměnil. Podobná situace je i u chovu koní.

V rámci chovu drůbeže byl loňský nevýrazný nárůst (o 3,3 %) nahrazen 5% poklesem. Výrazný nárůst byl zaznamenán u nosnic (46 %), zatímco ostatní 2 sledované kategorie, tj. brojleři a ostatní drůbež, která zahrnuje krůty, kachny a husy zaznamenaly pokles (o 34, resp. 10 %)⁶. Stavy nosnic tak po 3leté stagnaci kolem 13 tis. kusů narostly na téměř 20 tis. ks v celkem 50 podnicích.

Při srovnání celkového počtu hospodářských zvířat v ČR zaujímá chov bioskotu na celkových stavech 15,7 %, z toho podíl dojnic na jejich celkovém počtu dosahuje zatím jen 1,9 %. Největší oblibě se u ekozemědělců těší chov ovcí a koz, kdy ekologicky je již chováno 46,1 % ovcí a 22,5 % koz. Zhruba 18 % koní je zařazeno v režimu EZ. I přes nárůst počtu ekologicky chované drůbeže je její podíl na celkových počtech zanedbatelný (0,2 %) a stejně tak podíl prasat, který se dlouhodobě pohybuje kolem 0,1 %.

⁴ Tento údaj představuje stav základních kategorií ekologicky chovaných hospodářských zvířat na ekofarmách (tj. bez započítání chovu včel, ryb a ostatních zvířat).

⁵ DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

⁶ Pohyby kategorií v rámci drůbeže je třeba brát jako orientační, jelikož stavy jsou zjišťovány ke konci března, tedy některé podniky nemusí mít ještě drůbež nakoupenou, příp. je realizováno více cyklů chovu zejména u brojlerů, což také může zkreslit celkové stavy drůbeže.

Tab. 11 Počet BIO zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2012 a 2013

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Počet všech BIO zvířat (kusy)	Meziroční změna počtu BIO zvířat 2013/12 (%)
	2013	2012	2013	
Skot (celkem)	2 134	196 911	213 303	8,32
Rozdělení skotu dle věku:²⁾				
Skot do 1 roku	1 647	55 689	n. d.	n. d.
Skot mezi 1. a 2. rokem	1 815	28 030	n. d.	n. d.
Skot nad 2 roky	2 055	113 192	n. d.	n. d.
Z toho rozdělení dle kategorie:				
Dojnice	123	7 080	7 047	-0,47
KBTPM	1 838	88 949	98 988	11,29
Skot na porážku	817	7 914	13 468	70,18
Ostatní skot	1 828	93 375	93 800	0,46
Ovce (celkem)	973	93 375	101 528	8,73
Ovce - chovné samice	972	59 908	65 671	9,62
Ostatní ovce	843	33 467	35 857	7,14
Kozy (celkem)	295	7 620	7 701	1,06
Kozy - chovné samice	288	5 043	5 147	2,06
Ostatní kozy	206	2 577	2 554	-0,89
Prasata (celkem)	28	1 586	1 860	17,28
Výkrmová prasata	26	1 361	1 451	6,61
Chovné prasnice	25	184	215	16,85
Ostatní prasata	15	41	194	373,17
Drůbež (celkem)	61	38 566	36 610	-5,07
Brojleři	9	23 039	15 048	-34,68
Nosnice	50	13 538	19 777	46,09
Ostatní (krůty, kachny, husy)	30	1 989	1 785	-10,26
Koně	633	5 835	6 191	6,10
Včely (počet rojů)	10	448	703	56,92
Ryby (celkem)	5	2 147	3 976	85,19
Ostatní zvířata	63	486	601	23,66
Poníci	40	101	85	-15,84
Osli	20	45	47	4,44
Králíci	5	329	418	27,05
Ostatní ¹⁾	3	11	51	363,64

1) Kategorie ostatní v rámci ostatních zvířat zahrnuje v roce 2012 pouze chov bizonů, v roce 2013 chov bizonů a jaků.

2) Kategorie rozdělení skotu dle věku byla v roce 2013 změněna, aby odpovídala metodice používané Eurostatem a nově je místo skotu do 1 roku v roce 2012 zařazena kategorie skot do 6 měsíců; skot mezi 1. a 2. rokem v roce 2012 je nově skot mezi 6. až 24. měsícem. Od roku 2013 se však rozdělení skotu dle věku nesleduje již samostatně u bioskotu a skotu v přechodném období a není již tedy možné věkové porovnání bioskotu v roce 2013 s rokem 2012.

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013

Na ekologických farmách jsou každoročně sledovány kromě počtů zvířat již v režimu EZ, také celkové stavy všech zvířat chovaných na ekofarmě podle hlavních kategorií. Do těchto zvířat se započítávají všechna zvířata včetně zvířat v přechodném období, nezapočítávají se zvířata konvenční. Ze srovnání všech zvířat a BIO zvířat chovaných na ekofarmách vyplývá, že 3,5 % skotu, 2,3 % ovcí, 5,1 % koz, 1 % prasat a 17 % koní ještě není plně v ekologickém režimu. Ve srovnání s předchozím rokem jsou tyto hodnoty zhruba poloviční. Jinými slovy ubývá zvířat v přechodném období, což je dáno jednak zastavením vstupu nových zemědělců do EZ a současně dobíháním přechodného období u zařazených zvířat.

Celkem bylo na ekofarmách v roce 2013 chováno 340 tis. kusů přežvýkavců a koní, což představuje 189 tis. DJ (viz Tab. 12). Dominantní postavení stejně jako při sledování pouze BIO zvířat má chov skotu s podílem 65 % (resp. 87 % při přepočtu na DJ). Zatížení travních porostů⁷ se v EZ při výměře 409 758 ha TTP pohybovalo v roce 2013 okolo 0,46 DJ/ha a mírně vzrůstá (z 0,31 DJ/ha TTP v roce 2001).

Tab. 12 Počet všech zvířat chovaných na ekofarmách v roce 2012 a 2013

Kategorie zvířat	Počet ekofarem	Počet všech zvířat (kusy)		Meziroční změna počtu zvířat 2013/12 (%)
	2013	2012	2013	
Skot celkem	2 134	212 258	221 007	4,12
Skot ve věku nad 1 měsíc do 6 měsíců	1 647	41 604	46 521	11,82
Skot ve věku nad 6 měsíců do 24 měsíců	1 815	49 480	47 399	-4,21
Skot ve věku nad 24 měsíců	2 055	121 174	127 087	4,88
Ovce celkem	1 036	102 466	103 923	1,42
Kozy celkem	317	8 194	8 115	-0,96
Koně celkem	770	7 205	7 479	3,80
Přežvýkavci a koně	x	330 123	340 524	3,15
Prasata celkem	31	1 656	1 876	13,29

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013

Každým rokem se sledují data o živočišné produkci pocházející z ekologických chovů zvířat. Tab. 13 zahrnuje živočišnou produkci, včetně prodeje živých zvířat, která je certifikovatelná (tj. pochází ze zvířat chovaných dle zásad EZ), a kterou farmář plánuje/chce prodat v daném roce ať už jako BIO nebo konvenční produkt. Snahou je získat objem reálné bioprodukce z ekofarem (tj. produkce, která může být prodána v bio kvalitě) a nikoli jen objem požadované certifikované produkce či jen části produkce, kterou se podařilo prodat jako bioprodukt.

⁷ Počet DJ zvířat zkrmujících objemnou píci na jednotku plochy travního porostu. DJ byly vypočítány dle přepočítávacích koeficientů z Nařízení vlády č. 79/2007 Sb., o podmínkách provádění agroenvironmentálních opatření Příl. 4.

Produkce masa vzrostla o 11,5 % oproti roku 2012 a činila 6,4 tis. tun. Největším podílem je zastoupeno hovězí maso, jehož produkce se meziročně navýšila o 12,3 % a představuje 88% podíl na celkové produkci biomasa. Necelých 7 % tvořilo stejně jako v předchozích letech maso skopové/jehněčí. Zatímco v předchozím roce byl pravděpodobně z důvodu nižší poptávky zaznamenán pokles produkce kozího masa, v roce 2013 se situace na trhu otočila a došlo opět k nárůstu. I nadále roste obliba masa králíčího, která jde ruku v ruce se zvyšujícími se počty chovaných králíků. V případě rybího masa jeden ze zemědělců navýšil celkový počet chovaných ryb, což způsobilo téměř 80% nárůst množství rybího masa. Oproti roku 2012 dochází v roce 2013 opět k postupnému nárůstu počtu chovaných prasat v dochovech, čímž na trhu najde uplatnění o 7 % více vepřového masa.

Kromě produkce masa je také sledován prodej živých zvířat. V roce 2013 bylo v rámci zástavu prodáno 42 342 ks telat a 12 777 ks jehňat (pokles o 10 %, resp. nárůst o 5 %). Pro potřebu srovnání s minulými hodnotami produkce masa, kdy byly do objemu masa započítávány také zvířata prodaná v živém jako zástav, byl prodaný zástav expertně také přepočten na objem masa. U zástavového skotu byla předpokládána průměrná hmotnost 180 kg a 50% výtěžnost, u zástavových jehňat pak hmotnost 20 kg a taktéž 50% výtěžnost. Počty prodaných chovných zvířat se meziročně navýšily pouze u koz. Ostatní chovná zvířata – skot, ovce, prasata a koně zaznamenaly snížení prodaných kusů.

V rámci mléčné produkce bylo na ekofarmách vyprodukováno 34,9 mil. l mléka (nárůst o více jak 9 %), okolo 70 tun sýrů (nárůst o 4 tuny oproti roku 2012) a dalších cca 204 tun mléčných produktů (z toho 90 % tvořily kysané mléčné výrobky⁸). U mléka byly opět rozlišovány dvě kategorie – čerstvé mléko směřující přímo do mlékáren a mléko upravené vhodné k přímé spotřebě. Meziročně produkce kravského mléka vzrostla o 8,2 % a mléka ovčího o 4 %. Produkce kozího mléka po prudkém poklesu v roce 2012 způsobeném snížením odhadované produkce u jednoho z největších producentů zaznamenala v roce 2013 výrazný nárůst, a to o 146 %. Opakovala se i situace v produkci sýrů, kdy klesla produkce kozího sýru, zatímco objem sýrů z kravského i ovčího mléka vzrostl. Produkce másla, tvarohu a smetany pokračuje v narůstajícím trendu, kdy farma, která na trh s bioprodukty vyrobenými především z kravského mléka vstoupila v roce 2012, rozšiřuje svoji výrobu.

Produkce vajec zaznamenala zdvojnásobení v roce 2010. V roce 2011 produkce stagnovala, v roce 2012 došlo k navýšení o 10 % a v roce 2013 dochází k dalšímu navýšení, tentokrát o 15 % (z 3 040 tis. ks na 3 521 tis. ks, neboli při uvažované hmotnosti 62,5 g na vejce cca o 220 tun vajec). Produkce medu vzrostla pouze nepatrně i přesto, že počet producentů medu se ztrojnásobil.

⁸ V kategorii kysané mléčné výrobky jsou zařazeny např. jogurty, jogurtové a kefirové mléko, zakysaná smetana a jiné fermentované výrobky.

Tab. 13 Živočišná bioprodukce na ekofarmách v roce 2012 a 2013

Produkty	Jednotka	Počet ekofare m	Bioprodukce z BIO zvířat		Meziroční změna (%)
		2013	2012	2013	
Maso					
Hovězí	1 000 kg	1 499	9 268,18	9 459,58	2,07
Hovězí-maso	1 000 kg	1 361	5 030,26	5 648,80	12,30
Hovězí-zástav	1 000 kg	1 268	4 237,92	3 810,78	-10,08
Skopové/Jehněčí	1 000 kg	739	528,67	552,20	4,45
Skopové/Jehněčí - maso	1 000 kg	717	402,88	424,43	5,35
Skopové/Jehněčí - zástav	1 000 kg	393	125,79	127,77	1,57
Kozí	1 000 kg	169	15,91	19,56	22,94
Vepřové	1 000 kg	29	123,14	132,43	7,55
Drůbeží	1 000 kg	29	160,85	163,28	1,51
Králičí	1 000 kg	5	0,58	0,69	19,41
Rybí	1 000 kg	4	0,90	1,60	77,78
Živá zvířata - prodej jako zástav nebo na chov					
Zástav - telata	kusy	1 268	47 088	42 342	-10,08
Zástav - ovce	kusy	393	12 579	12 777	1,57
Chov - skot	kusy	164	2 855	2 015	-29,42
Chov - ovce	kusy	96	2 975	2 139	-28,10
Chov - kozy	kusy	68	530	575	8,49
Chov - prasata	kusy	4	41	26	-36,59
Chov - drůbež	kusy	2	n. d.	n. d.	n. d.
Chov - koně	kusy	70	282	180	-36,17
Mléčná produkce					
Čerstvé mléko - kravské	1 000 l	94	31 454,02 ¹⁾	32 205,88	2,39
- ovčí	1 000 l	9	119,20	29,50	-75,25
- kozí	1 000 l	39	250,25	138,68	-44,58
Upravené mléko - kravské	1 000 l	7	55,3	61,35	10,94
- ovčí	1 000 l	4	2,21	1,78	-19,46
- kozí	1 000 l	5	2,00	1,67	-16,50
Sýr - kravský	1 000 kg	7	9,96	14,26	43,13
- ovčí	1 000 kg	9	8,91	10,44	17,17
- kozí	1 000 kg	23	44,99	44,76	-0,52
Další mléčná produkce					
Kysané mléčné výrobky	1 000 kg	10	82,58	185,9	125,13
Tvaroh	1 000 kg	6	5,05	12,15	140,59
Máslo	1 000 kg	4	0,70	1,35	92,86
Smetana	1 000 l	3	3,30	4,10	24,24
Vejce pro konzumaci	1 000 kg	44	190,03	220,08	15,81
Med	1 000 kg	9	15,50	17,28	11,53

¹⁾ Množství plánované produkce čerstvého kravského mléka bylo v roce 2012 dodatečně upraveno na základě nově zjištěných skutečností u jedné z ekofarem (přesun části mléka z kategorie upravené).

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2012 a 2013

4. Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství

Dle zákona o EZ⁹ musí každý zájemce, který hodlá podnikat v ekologickém zemědělství, podat žádost o registraci na MZe. Registrace rozlišuje následující kategorie subjektů:

- ekologický podnikatel (ekozemědělec),
- výrobce biopotravin (neboli zpracovatel bioproduktů),
- osoba uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu (tj. obchodník, dovozce, vývozce),
- výrobce nebo dodavatel ekologických krmiv,
- výrobce nebo dodavatel ekologického rozmnožovacího materiálu / osiv,
- ekologický chovatel včel (není zahrnován do ekozemědělců, jelikož nemusí mít vlastní z. p.),
- jiná povaha činnosti (např. ekologický pěstitel hub, ekologický chovatel ryb, ekologický sběrač volně rostoucích rostlin).

Navíc jsou sledovány počty dovozců a vývozců ze/do třetích zemí (tj. zemí mimo EU) a tzv. faremních zpracovatelů (tj. subjektů registrovaných v kategorii výrobce biopotravin a současně ekozemědělec). Celkový počet subjektů (tj. subjekt je započítán pouze 1x na základě IČ nebo rodného čísla) a provozoven (tj. započítány jsou všechny provozovny/farmy daného subjektu) v jednotlivých kategoriích ke konci let 2012 a 2013 uvádí Tab. 14.

Kromě výrobců krmiv došlo u všech kategorií k navýšení počtu subjektů. Na rozdíl od stagnace počtu ekologických zemědělců opět významně vzrostl počet distributorů bioproduktů či biopotravin, a to o 16 % (v roce 2012 o 31 %). Opět se zvýšil i počet dovozců a vývozců z/do 3. zemí (o 14,1 % a 16,7 %), ale nárůst již nebyl tak výrazný jako v roce 2012.

Tab. 14 Počet registrovaných subjektů v ekologickém zemědělství k 31. 12. 2012 a 2013

Kategorie	Počet subjektů/ provozoven		Meziroční změna 2013/12	
	2012	2013 ¹⁾	(abs.)	(%)
Ekologičtí zemědělci	3 907 / 3 923	3 910 / 3 926	3 / 3	0,1
Výrobci biopotravin	448 / 495	471 / 500	23 / 5	5,1
Distributoři bioproduktů a biopotravin	263 / 290	305 / 332	42 / 42	16,0
Výrobci krmiv	39 / 39	38 / 38	- 1 / - 1	-2,6
Výrobci osiv	30 / 30	31 / 31	1 / 1	3,3
Ekologičtí včelaři	14 / 14	15 / 15	1 / 1	7,1
Z toho dále:				
Dovozci biopotravin z 3. zemí	78 / 78	89 / 89	11 / 11	14,1
Vývozci biopotravin do 3. zemí	36 / 36	42 / 42	6 / 6	16,7
Faremní zpracovatelé	162 / 162	185 / 185	23 / 23	14,2

¹⁾ Počty se mírně liší od oficiálních údajů MZe, protože byly nově zpracovány na základě údajů z REP.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCERT, Biokont CZ, KEZ), nově REP; vlastní výpočty ÚZEI

⁹ Dne 1. 1. 2012 nabyl účinnosti zákon č. 344/2011, kterým se mění dosavadní zákon č. 242/2000 Sb., o ekologickém zemědělství.

Je třeba zdůraznit, že jednotlivé subjekty mohou mít více ekofarem či provozoven. Např. mezi ekozemědělci je registrován státní podnik Vojenské lesy a statky ČR, s. p. obhospodařující pět samostatných ekofarem. Mezi výrobci je např. registrován PHOENIX lékárenský velkoobchod, a.s. se svými 6 pobočkami nebo LEROS, s.r.o. se 4 pobočkami. Současně působí řada subjektů ve více kategoriích, kdy výrobce biopotravin je současně distributorem nebo výrobcem krmiv apod.

Dle těchto informací bylo k 31. 12. 2013 v EZ registrováno 3 926 ekofarem (resp. 3 910 ekologických podnikatelů), z nichž 220 subjektů (zhruba 6 %) je navíc registrováno v dalších kategoriích, nejčastěji v kategorii výrobce biopotravin (tj. jedná se o faremní zpracovatele).

Jako výrobce biopotravin bylo ke konci roku 2013 registrováno 471 subjektů (resp. 500 výrobních míst). Meziročně jde o navýšení o 5,1 % (v roce 2012 o 6,2 %). Počty výrobců sice každoročně narůstají, avšak nejedná se už o tak výrazné navýšení jako v letech 2009 a 2008 (nárůst o 14 %, resp. 82 %).

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům patřilo v roce 2013 dle převažující činnosti českých výrobců zpracování masa a masných výrobků, zpracování a konzervování ovoce a zeleniny a výroba mléčných výrobků (viz Tab. 16). V této kategorii výrazně poklesl počet poboček v důsledku ukončení zpracování mléka a mléčných výrobků společností Billa, spol. s r. o. K nárůstu došlo také u počtu registrovaných výrobců vína. V rámci výroby ostatních potravinářských výrobků dominuje kategorie zpracování čaje a kávy, která mírně narůstá.

Druhou významnou kategorií pro rozvoj trhu s biopotravinami jsou distributoři neboli subjekty uvádějící biopotraviny nebo bioprodukty do oběhu včetně vývozu a dovozu bez jakéhokoli dalšího zpracování (*pozn.: za zpracování je považováno i pouhé zabalení nebo označování biopotravin*). Počet registrovaných distributorů ke konci roku 2013 vzrostl na 332 provozoven (resp. 305 subjektů), což představuje meziroční nárůst o 16 %. Nárůst není už tak výrazný jako v roce 2012 (30,8 %) a pohybuje se přibližně na stejné úrovni jako nárůst v roce 2011. Je však třeba zmínit, že v obchodu s biopotravinami navíc působí velký počet subjektů realizujících maloobchodní prodej (tj. maloobchodní řetězce, obchody zdravé výživy apod.), tyto se však dle zákona o ekologickém zemědělství od roku 2006 nemusí registrovat.

Ke konci roku 2013 působilo v EZ celkem 4 412 subjektů, což představuje nárůst o 22 subjektů, resp. o 0,5 % proti roku 2012 (nárůst o 0,8 % v roce 2012 a 10,4 % v roce 2011). Během roku 2013 ukončilo svoji činnost 209 subjektů, přesněji 151 subjektů skutečně ukončilo svoje působení v EZ (ekozemědělci tvořili 59 %) a dalších 58 subjektů změnilo svoji původní registraci vstupem do zcela nové kategorie. Nejčastěji šlo o přesun ekozemědělců do kategorie výrobce/ekozemědělec (tj. faremních zpracovatelů). Nově se do EZ registrovalo 173 subjektů, nejčastěji v kategorii ekozemědělec (44 % nových registrací), viz Tab. 15.

Tab. 15 Vývoj a struktura registrovaných subjektů v EZ v roce 2013

Registrované subjekty ¹⁾	Stav ke konci roku 2012	Ukončené registrace v roce 2013	Nové registrace v roce 2013	Stav ke konci roku 2013
Pouze ekozemědělec	3 713	124	101	3 690
Pouze výrobce biopotravin	207	37	28	198
Pouze distributor biopotravin	157	18	34	173
Pouze výrobce krmiv	18	5	1	14
Pouze výrobce osiv	15	1	2	16
Pouze včelař	4	1	1	4
MIX - registrace ve více kategoriích				
Výrobce + ekozemědělec	149	11	24	162
Výrobce + distributor	58	8	20	70
Výrobce + krmiva / osiva	6	1	1	6
Výrobce + včelař	0	0	0	0
Distributor + ekozemědělec	10	1	7	16
Distributor + krmiva / osiva	14	1	2	15
Distributor + včelař	0	0	0	0
Ekozemědělec + krmiva / osiva	5	1	2	6
Ekozemědělec + včelař	5	0	1	6
Ekozemědělec + včelař + osiva / krmiva	1	0	0	1
Výrobce + distributor + ekozemědělec	20	0	5	25
Výrobce + distributor + krmiva / osiva	2	0	2	4
Výrobce + distributor + včelař	2	0	0	2
Výrobce + ekozemědělec + krmiva / osiva	2	0	0	2
Výrobce + ekozemědělec + včelař	2	0	0	2
Celkový počet registrovaných subjektů	4 390	209	231	4 412

¹⁾ Uvedené počty registrovaných subjektů jsou bez zohlednění poboček.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCERT, Biokont CZ, KEZ), REP; vlastní výpočty ÚZEI

Tab. 16 Výrobci biopotravin dle druhu ekonomické aktivity v roce 2012 a 2013

Kód	Ekonomická aktivita (dle NACE)	Počet výrobců biopotravin ¹⁾	
		2012	2013
10.1	Zpracování a konzervování masa a výroba masných výrobků	69 (76)	80 (87)
10.11	Zpracování a konzervování masa, kromě drůbežího	57 (62)	69 (74)
10.12	Zpracování a konzervování drůbežího masa	2 (4)	2 (3)
10.13	Výroba masných výrobků a výrobků z drůbežího masa	10	9 (10)
10.2	Zpracování a konzervování ryb, korýšů a měkkýšů	1	1
10.3	Zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	66	68
10.31	Zpracování a konzervování brambor	4	4
10.32	Výroba ovocných a zeleninových šťáv	15	14
10.39	Ostatní zpracování a konzervování ovoce a zeleniny	47	50
10.4	Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků	9	11
10.41	Výroba olejů a tuků	9	11
10.42	Výroba margarínu a podobných jedlých tuků	0	0
10.5	Výroba mléčných výrobků	58 (79)	56 (58)
10.51	Zpracování mléka, výroba mléčných výrobků a sýrů	57 (78)	55 (57)
10.52	Výroba zmrzliny	1	1
10.6	Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků	22 (23)	24 (25)
10.61	Výroba mlýnských výrobků	21	22
10.62	Výroba škrobářenských výrobků	1 (2)	2 (3)
10.7	Výroba pekařských, cukrářských a jiných moučných výrobků	37 (43)	38 (45)
10.71	Výroba pekařských a cukrářských výrobků, kromě trvanlivých	22 (26)	21 (26)
10.72	Výroba sucharů a sušenek; výroba trvanlivých cukrářských výrobků	13 (15)	15 (17)
10.73	Výroba makaronů, nudlí, kuskusu a podobných moučných výrobků	2	2
10.8	Výroba ostatních potravinářských výrobků	95 (101)	87 (94)
10.81	Výroba cukru	3 (4)	3 (4)
10.82	Výroba kakaa, čokolády a cukrovinek	3	3
10.83	Zpracování čaje a kávy	22 (26)	26 (30)
10.84	Výroba koření a aromatických výtažků	16	10
10.85	Výroba hotových pokrmů	8	6
10.86	Výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin	2	1
10.89	Výroba ostatních potravinářských výrobků j. n.	41 (42)	38 (40)
10.9	Výroba průmyslových krmiv pro hospodářská zvířata²⁾	0	38
11.0	Výroba nápojů	88 (89)	99
11.01	Destilace, rektifikace a míchání lihovin	2	1
11.02	Výroba vína z vinných hroznů	75	83
11.03	Výroba jablečného vína a jiných ovocných vín	1	1
11.04	Výroba ostatních nedestilovaných kvašených nápojů	2	1
11.05	Výroba piva	5	6
11.06	Výroba sladu	1	1
11.07	Výroba nealko. nápojů; stáčení minerálních a ostatních vod do lahví	2 (3)	6
21.20	Farmaceutické přípravky	3 (8)	5 (10)
82.92	Balící činnosti	x	2
	Celkem	448 (495)	471 (500)

¹⁾ Údaj v závorce odpovídá počtu všech provozoven.

²⁾ Počet výrobců krmiv pro hospodářská zvířata není zahrnut do celkového počtu výrobců biopotravin.

Zdroj: Kontrolní organizace (ABCERT, Biokont CZ, KEZ), REP; vlastní výpočty ÚZEI

5. Další informace o ekologických farmách

V rámci první části dotazníku byly zjišťovány kromě základních statistických údajů také dodatečné informace významné z pohledu politiky MZe týkající se rozsahu souběhu ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách, jejich ekonomické životaschopnosti prostřednictvím dotazu na realizovaný hospodářský výsledek v předchozím roce a ověření zvýšené potřeby lidské práce v EZ prostřednictvím dotazu na počet pracovníků na farmě.

5.1. Souběh ekologického a konvenčního hospodaření na ekofarmách (rok 2013)

Některé podniky se současně s ekologickým zemědělstvím věnovaly také konvenčnímu způsobu hospodaření. Z celkového počtu 3 928 respondentů uvedlo 364 ekofarem (tj. 9 %), že provozovalo v roce 2013 souběžně ekologické i konvenční hospodaření. Podobný podíl byl dosažen i v předchozích letech. Srovnatelného výsledku dosáhneme při srovnání údajů z REP, kdy z celkového počtu ekozemědělců registrovaných k 31. 12. 2013 v EZ mělo souběh konvenčního a ekologického režimu 11,3 %.

Z uvedených 364 ekofarem mělo souběh v rostlinné výrobě (hospodařilo na konvenční půdě) 308 podniků (85 %), přičemž 206 z nich realizovalo souběh pouze v RV. V rámci rostlinné výroby jsou ponechávány v konvenci zejména plochy orné půdy, minimálně pak travní porosty či trvalé kultury. Souběh v živočišné výrobě (tj. v chovu konvenčních hospodářských zvířat) uvedlo 158 ekofarem, z toho souběh pouze v ŽV mělo 56 ekofarem. Jinými slovy, 102 ekofarem (tj. 28 %) provozovalo konvenčně jak rostlinnou, tak živočišnou výrobu. Nejčastěji zastoupenou kategorií konvenčně chovaných hospodářských zvířat byl masný skot (62 farem). Poměrně častý byl také chov mléčného skotu (45 farem) a prasat (39 farem). Chov koní v konvenci uvedlo 25 farmářů, chov drůbež 13 farem, chov ovcí 11 farem a chov koz 8 farem. Ostatní kategorie konvenčně chovaných zvířat byly zařazeny do skupiny jiné (jelenovití, pštrosi, ryby a včely).

5.2. Data o hospodářském výsledku na ekofarmách (rok 2012)

K posouzení ekonomické výkonnosti ekofarem je v rámci šetření ÚZEI sledován vývoj podílu ziskových ekofarem na jejich celkovém počtu. Všechny subjekty v šetření jsou dotazovány na jejich hospodářský výsledek (HV) v předchozím roce (tj. v šetření 2013 na výsledek hospodaření v roce 2012), ať už hospodařily ekologicky nebo ještě konvenčně.

Z celkového počtu 3 928 respondentů uzavřelo hospodaření v roce 2012 se ziskem přes 91 % farem (3 885 subjektů), 6 % realizovalo ztrátu a zbylých 2,7 % (108 subjektů) údaj neuvedlo. Hlavním důvodem je, že farma v daném roce neexistovala (jedná se o nově začínající zemědělce). Podíl ztrátových podniků se i přes mírný nárůst drží na nižších hodnotách již od roku 2009. Stále tak jde o výrazně lepší výsledek než v letech 2008 a 2007, kdy podíl ztrátových podniků dosahoval podílu 19 %, resp. 11 %.

Pokud se zaměříme na ekonomiku pouze ekologicky hospodařících farem (tj. vyloučíme odpovědi farem registrovaných po roce 2012), zůstává 3 909 ekofarem, z nichž 91,7 % uvedlo, že v roce 2012 byl jejich hospodářský výsledek kladný. Záporný výsledek uvedlo 5,9 % ekofarem (tj. 234 subjektů). V celé historii sledování je podíl ziskových podniků v rámci „čistých“ (již registrovaných) ekofarem vyšší než v rámci celkového souboru farem.

V rámci ekofarem se záporným HV jsou zastoupeny jak farmy malé, tak ty největší (rozpětí od 0,04 ha až po 1 159 ha) a také ekofarmy s různou kombinací hospodaření (viz Tab. 17). Z jednoduché analýzy níže vyplývá, že ke ztrátovějším podnikům patří ekofarmy zaměřující se na

pěstování plodin na orné půdě a trvalých kultur, případně kombinaci obou, kdy ztrátu vykázalo cca 10 % zemědělců. Meziročně klesl podíl ztrátových podniků hospodařících při kombinaci trvalých travních porostů s trvalými kulturami (7 % oproti předchozímu 10% podílu). Většina sledovaných kombinací zaznamenala meziročně zlepšení, přičemž nejnižší podíl ztrátových podniků byl opět u farem se všemi základními typy užití půdy. Naopak nejvyšší podíl ztrátových podniků (téměř 30 %) byl opět zaznamenán u ekofarek bez půdy, avšak zde jde zejména o podniky ukončující registraci v EZ.

Tab. 17 Podíl ziskových ekofarek dle zaměření produkce v roce 2011 a 2012

Užití půdy	Počet ekofarek	HV pozitivní	HV negativní	HV neuvedli	Podíl ziskových ekofarek (%)	
					2011	2012
OP vč. zeleniny	204	191	11	2	90,1	93,6
TTP	1 743	1 612	109	22	94,6	92,5
TK	236	208	24	4	90,5	88,5
OP + TTP	1 142	1 076	51	15	96,1	94,2
OP + TK	75	71	4	0	90,1	94,7
TTP + TK	201	181	16	4	93,1	90,0
OP + TTP + TK	232	224	7	1	96,8	96,6
Bez půdy ¹⁾	76	19	12	45	71,4	25,0
Celkem	3 909	3 582	234	93	94,3	91,7

Pozn.: HV = hospodářský výsledek, OP = orná půda, TTP = trvalé travní porosty, TK = trvalé kultury.

¹⁾ V kategorii „bez půdy“ jsou v roce 2011 zahrnuty zejména subjekty ukončující registraci v EZ nebo mající půdu mimo LPIS (tzv. ostatní plochu), příp. včelaři, chovatelé ryb či pěstitelé hub.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 3 909 subjektů

5.3. Počet pracovníků na ekofarmách (rok 2012)

Obdobně jako u dotazu na hospodářský výsledek byl počet pracovníků na ekofarmě zjišťován zpětně za rok 2012 u všech respondentů, avšak do vyhodnocení byly zahrnuty pouze farmy, které v daném roce již hospodařily ekologicky (tj. 3 909 subjektů).

V roce 2012 pracovalo na ekologických farmách bez ohledu na počet odpracovaných hodin celkem 12 583 osob (tj. o 0,6 % méně než v 2011), z toho 74 % na plný úvazek, 12,5 % na částečný úvazek a necelými 14 % byli zastoupeni sezónní pracovníci. Z tohoto celkového počtu pracovníků připadá stejně jako v minulých letech třetina na rodinné členy (4 025 osob), z nichž 73 % pracovalo na plný úvazek a 24 % na částečný úvazek (viz Tab. 18). Struktura popsaná výše je téměř totožná se situací v předchozích letech. Meziročně se pouze snížil podíl pracovníků sezónních na úkor pracovníků na plný úvazek, přičemž najímání byli zejména cizí pracovníci mimo rodinu. Po dlouhodobém nárůstu podílu zaměstnaných rodinných příslušníků¹⁰ (z 28,9 % v roce 2007 na 35,6 % v roce 2011) dochází v roce 2012 k mírnému poklesu na 34 %, přičemž jejich počty poklesly rovnoměrně ve všech sledovaných kategoriích.

Celkově počet pracovních sil v roce 2012, v přepočtu na plně zaměstnané¹¹, činil 10 022 pracovníků, což je nárůst o 4,5 % z počtu 9 590 pracovníků v roce 2011. Ačkoli je tento nárůst vyšší než v předcházejícím roce, i přesto se s ohledem na minulý vývoj jedná o významné zpomalení. Důvodem je stagnace celého sektoru a vyčkávání na nové podmínky politiky pro EZ po roce 2014. Oproti předchozímu období došlo k mírnému nárůstu údaje o průměrném počtu pracovníků

¹⁰ Podíl zaměstnaných rodinných členů na celkovém počtu pracovníků po přepočtu na plně zaměstnané (AWU).

¹¹ Pro přepočet na plně zaměstnané (AWU) je použit roční fond pracovní doby ve výši 1 800 hodin.

na jednu ekofarmu z původních 2,56 na 2,61 AWU. V rámci ČR se tato hodnota pohybuje okolo 4,76 pracovníka na zemědělský podnik (dle AGC 2010).

Z pohledu zaměstnanosti vychází EZ taktéž hůře při srovnání počtu pracovníků připadajících na 100 ha z. p. s 1,8 proti 3,12 (údaj AGC 2010) pracovníků v zemědělství jako celku. Jinými slovy na jednoho pracovníka v EZ v roce 2012 připadalo v průměru 49 ha z. p., zatímco v zemědělství celkem to bylo jen 32 ha z. p. Z dlouhodobého vývoje je však patrný růst zaměstnanosti v EZ, což je dáno každoročním zvýšením počtu pracovníků na 100 ha z. p. z původních 1,32 AWU v roce 2007 na 2,05 AWU v roce 2012.

Nižší počet pracovníků na 100 ha z. p. v EZ odpovídá struktuře půdního fondu, kdy v EZ dominují velké zemědělské podniky s převahou TTP. Počet pracovníků klesá přímo úměrně s rostoucí výměrou ekofare (např. u ekofare s výměrou do 100 ha z. p. připadlo v roce 2012 na 1 pracovníka jen 20 ha, u ekofare s výměrou mezi 100 až 500 ha z. p. šlo již o 55 ha a při výměře nad 500 ha měl 1 pracovník na starosti okolo 72 ha). Podobný vliv má typ kultury, kdy nejnižší potřeba pracovníků je u ekofare s převahou TTP (1,8 AWU na 100 ha z. p. neboli zhruba 55 ha na 1 pracovníka), zatímco na OP připadá v průměru na 1 pracovníka 18 ha (5,6 AWU/100 z. p.) a u TK dokonce jen 3,3 ha na 1 pracovníka (30 AWU/100 ha z. p.). Potřeba nižšího počtu pracovníků v EZ vychází dále také z nižšího počtu hospodářských zvířat chovaných na ekofarmách.

Tab. 18 Počet pracovníků na ekologických farmách v roce 2011 a 2012

Počet pracovníků na ekofarmách	2011		2012		Meziroční změna 2012/11
	Počty	Struktura (%)	Počty	Struktura (%)	
Pracovníci na plný úvazek	8 828	69,7	9 278	73,7	5,1
<i>z toho rodinných členů</i>	3 015	34,1	2 913	31,4	-3,4
Pracovníci na částečný úvazek	1 432	11,3	1 570	12,5	9,6
<i>z toho rodinných členů</i>	929	64,9	943	60,1	1,5
Sezónní a příležitostní pracovníci	2 405	19,0	1 735	13,8	-27,9
<i>z toho rodinných členů</i>	383	15,9	169	9,7	-55,9
Pracovníci celkem	12 665	100,0	12 583	100,0	-0,6
<i>z toho rodinných členů</i>	4 327	34,2	4 025	32,0	-7,0
Přepočet na AWU¹⁾	9 590	x	10 022	x	4,5
Počet farem	3 750	x	3 841	x	2,4
AWU / ekofarma	2,56	x	2,61	x	2,0
AWU / 100 ha z. p.	1,99	x	2,05	x	3,3
100 ha z. p. /AWU	50	x	49	x	-3,2

¹⁾ AWU = Annual Work Unit = počet pracovníků přepočtených na plný úvazek.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013

5. 4. Nezemědělské činnosti na ekofarmách (rok 2013)

V roce 2013 proběhl také jednorázový sběr dat týkající se nezemědělské činnosti podniků. Nezemědělské činnosti zahrnují všechny činnosti, kromě zemědělských prací, které přímo souvisejí s podnikem a mají na něj ekonomický dopad. Jedná se o činnosti, při kterých se využívají buď zdroje podniku (pozemky, budovy, stroje), nebo jeho produkty. Zahrnují se sem jak nezemědělské činnosti, tak i zemědělské práce vykonávané pro jiný podnik/farmu. Mezi výdělečné činnosti se nezahrnují ty

obchodní činnosti, které nejsou spojeny se zemědělskou činností (např. poskytování služeb pojišťovnictví, prodej cizích výrobků, pronájem zemědělských strojů, které podnik sám nevyužívá apod.).

Z celkového počtu 3 928 dotazovaných se některé z těchto forem podnikání věnovalo 177 farem, tj. cca 5 %, přičemž některé z nich uvedly více činností současně (viz Tab. 19). Nejvyšší zastoupení (31 %) bylo zaznamenáno u agroturistiky, kterou provozovalo celkem 60 podniků. Dalších 52 farmářů (27 %) pak provozovalo smluvní nezemědělské práce s využitím zařízení zemědělského podniku. Zpracováním zemědělských produktů se zabývalo 21 farem (11 %), což nekoresponduje s počtem faremních zpracovatelů, kteří by v této otázce měli být také podchyceni. K méně častým činnostem patřilo lesnictví, které jako svoji vedlejší činnost uvedlo 8 % farem a výroba energie z obnovitelných zdrojů, která byla zaznamenána u 12 podniků, tj. 6 %. Nejméně zastoupenými činnostmi bylo zpracování dřeva, produkce ryb a rukodělná výroba. Ostatní nezemědělské činnosti byly při dotazování shrnuty do kategorie „jiné“ (22 farem). Jde o velmi různorodou škálu činností, ze kterých lze jmenovat například jezdecký či hipoterapie, vzdělávací aktivity, provoz bioplynové stanice atd.

Tab. 19 Přehled nezemědělských činností na ekofarmách v roce 2013

Typ nezemědělské činnosti	Počet nezemědělských činností	Podíl z ekofarem, které uvedly nezemědělskou činnost (%)	Podíl z celkového počtu ekofarem (%)
Agroturistika ¹⁾	60	31	1,5
Smluvní práce zemědělské resp. nezemědělské ²⁾	52	27	1,3
Zpracování zemědělských produktů	21	11	0,5
Lesnictví	15	8	0,4
Výroba energie z obnovitelných zdrojů ³⁾	12	6	0,3
Zpracování dřeva ⁴⁾	6	3	0,2
Akvakultura ⁵⁾	4	2	0,1
Rukodělná výroba	2	1	0,1
Jiné	22	11	0,6
Celkem	194	100	5

¹⁾ cestovní ruch, ubytování a ostatní rekreační činnosti

²⁾ s využitím zařízení zemědělského podniku.

³⁾ výroba větrné energie, spalování slámy atd.

⁴⁾ zpracování surového dřeva pro trh, řezání dřeva

⁵⁾ produkce ryb chovaných v zemědělském podniku

Část II. Data o prodeji a užití produkce ekofarem v roce 2012

Cílem druhé části zprávy je poskytnout informace o způsobech uplatnění rostlinné a živočišné produkce vyprodukované na ekofarmách v roce 2012. Součástí analýzy je určení rozsahu prodeje bioproduktů na konvenčním trhu, rozsahu zpracování bioproduktů na ekofarmách a významu přímého prodeje z ekofarem (tzv. prodeje ze dvora). Všechny tyto údaje jsou zjišťovány zpětně z důvodu jejich reálnosti (tj. v průběhu roku 2013 byly sbírány údaje za rok 2012).

Jelikož se druhá část zprávy věnuje analýze způsobů uplatnění bioprodukce vyprodukované v roce 2012, jsou níže prezentované údaje založeny na dotazníku, který vyplňovaly pouze ekofarmy, které již mohly v daném roce (2012) prodávat alespoň část své produkce jako bioprodukt s certifikátem. Jelikož prodej certifikovaných bioproduktů mohou realizovat farmy až po tzv. přechodném období, nelze zahrnout farmy nově registrované v roce 2013 ani v předchozích dvou letech 2012, 2011 a příp. některé z roku 2010¹². Z tohoto důvodu z celkového počtu 3 928 respondentů odpovídalo na následující otázky pouze 2 808 ekofarem (tj. farem, které odpověděly kladně na otázku „Byla na Vaší ekofarmě v roce 2012 realizována nějaká rostlinná nebo živočišná produkce, kterou bylo možné prodat již s certifikátem?“).

6. Způsob uplatnění bioprodukce vyprodukované na ekofarmách (rok 2012)

V rámci analýzy způsobů uplatnění produkce je zjišťován zpětně objem celkové skutečné bioprodukce a podíl prodaného množství v třídění na prodej na domácím trhu a export a dále prodej v bio kvalitě s certifikátem nebo na konvenčním trhu. Navíc je zjišťováno, jakým způsobem byla uplatněna neprodaná produkce, tzv. jiné užití zahrnující spotřebu na farmě ve formě vstupů nebo faremní zpracování či vlastní spotřebu zemědělce, příp. další užití jako např. neprodaný objem produkce na skladě.

Je zde třeba zdůraznit, že těchto 2 808 ekofarem „mohlo“ prodat nějakou svoji produkci jako bioprodukt, ale neznamená to, že ji skutečně v bio kvalitě nakonec prodaly (tzn., že produkce mohla být prodána jako konvenční produkt, zkrmena nebo jinak spotřebována zemědělcem anebo je stále na skladě).

Po vyhodnocení získaných údajů a srovnání uvedeného skutečného objemu rostlinné a živočišné produkce v roce 2012 a plánovaného objemu na daný rok¹³ jsou patrné určité rozdíly, které jsou dány zejména následujícími důvody:

- plánovaná produkce na daný rok je zjišťována při inspekci na farmě během daného roku, jedná se tedy o odhad zemědělce, který se může lišit od skutečnosti (např. odlišná reálná produkce plodin dle vývoje počasí, výskytu škůdců, úhyn zvířat plánovaných k prodeji nebo jejich ponechání na farmě, odlišné přírůstky, dojivost, změny stavu chovaných zvířat apod.),
- údaje vyplňují odlišné ekofarmy – pokud farma skončí v EZ, pak je vyplněna její plánovaná produkce, avšak již chybí údaj o její skutečné produkci zjišťovaný zpětně následující rok; naopak farma, které v průběhu roku skončilo přechodné období, často nevyplní plán produkce, ale uvede následně skutečný objem produkce,

¹² Výjimkou jsou situace, kdy je farma předána z otce na syna nebo prodána jiné ekofarmě a pak lze samozřejmě prodej bioproduktů realizovat ihned bez přechodného období.

¹³ Plánovaný objem produkce daného roku (2012) je objem produkce zjišťovaný již během tohoto roku (2012) pro účely Eurostatu, zatímco reálný objem produkce včetně zjišťování způsobů uplatnění této produkce je zjišťován zpětně v následujícím roce (2013) pro národní účely.

- zpřesňování metodiky pro sběr dat (např. specifikace jednotek, uvádění živé resp. přepočtené hmotnosti dle koeficientů výtěžnosti, pravidla zahrnování např. prodávaných živých zvířat mimo produkci masa či produkce mléka spotřebovaného ke krmení telat apod.),
- neuvedení všech údajů z důvodu dostupnosti informací pouze o realizaci produkce v bio kvalitě a již nikoli o způsobu užití zbylého objemu produkce,
- chyby, které se mohou vzhledem k objemu zjišťovaných informací ve sběru dat vyskytnout (a to jak v datech o plánované produkci, tak v datech o reálné produkci).

6.1. Způsob uplatnění rostlinné produkce z ekofarem

Ze získaných údajů je patrné, že mezi plánovanou a skutečnou rostlinnou produkcí existují rozdíly, u některých plodin výrazné (viz Tab. 20). Srovnáván je plán bioprodukce na rok 2012 se skutečnou produkcí v daném roce avšak bez produkce z přechodného období, která není v plánu odhadována. Z kapacitních důvodů nelze ze strany ÚZEI provádět ověřování správnosti jednotlivých dotazníků, je však možné okomentovat hlavní příčiny rozdílů:

Z hlediska objemu produkce:

- V rámci obilovin klesla reálná produkce za rok 2012 u všech druhů. Nejvíce klesla produkce u kukuřice na zrno (o 40 %), prosa (o 37 %) a pšenice (o 34 %). Důvodem je nadhodnocení plánované produkce a zřejmě také výrazně suchý průběh počasí v první polovině roku 2012. Téměř o polovinu nižší reálná produkce u brambor byla způsobena pravděpodobně neúrodou, kdy velká část pěstitelů s významným podílem na plánované produkci nakonec uvedla nulové uplatnění produkce. Nižší byla také reálná produkce bylin a koření.
- U osiva a sadby byl zaznamenán významný nárůst reálné produkce (o 146 %) oproti plánům z důvodu uvedení uplatnění u dalších 4 farem, které původně plán na rok 2012 neměly.
- U zeleniny vzhledem k nižšímu počtu pěstitelů je objem plánované či reálné produkce velmi závislý na dodaných datech a situaci jednotlivých ekofarem. K výraznému rozdílu mezi plánovanou a skutečnou produkcí došlo u plodové zeleniny, kde byl rozdíl způsoben přesunem dýní olejních z plodové zeleniny v rámci reálné sklizně (plán je uveden u plodové zeleniny, ale reálná produkce již spadá mezi olejní). Výrazně také poklesla reálná produkce kořenové zeleniny (především mrkve), kde byl pokles způsoben neuvedením uplatnění produkce u nejvýznamnějšího producenta.
- V případě ovocných sadů došlo k poklesu reálné produkce téměř u všech druhů vyjma jabloní. Nárůst o více než 20 % u jabloní byl způsoben zejména podhodnocenými plány v roce 2012 u velkých pěstitelů. Pokles reálné produkce u peckovin (o 46 %) byl způsobem jak nižšími hektarovými výnosy v důsledku nepříznivého počasí, tak tím, že významná část drobných pěstitelů plánujících produkci plodů nakonec nevyplnila uplatnění produkce.

Z celkového množství 46 tis. tun vyprodukovaných obilovin bylo 54 % prodáno (24,8 tis. tun) a to ze 77 % v bio kvalitě (90 % v roce 2011). Více než 60 % obilovin bylo uplatněno na domácím trhu a necelých 40 % bylo exportováno (v předchozích dvou letech směřovalo zhruba 50 % bioobilovin do zahraničí). Exportovalo se zejména proso (82 %), žito (52 %), špalda (50 %) a pohanka (47 %), viz Tab. 20. Na domácím trhu se naopak nejvíce uplatnili tritikále (79 %), ječmen (78 %) a kukuřice na zrno (76 %). Meziročně se u všech obilovin snížil podíl prodeje v bio kvalitě, kdy nejnižší podíl dosahoval u ječmene 46 % (80 % v r. 2011). U obilovin také stoupl podíl neprodané produkce na 46 % objemu, z nichž zhruba 55 % bylo spotřebováno na krmiva a třetina produkce čeká na skladech

k budoucímu prodeji. Výjimkou jsou proso, kukuřice na zrno a špalda, kde bylo téměř vše prodáno. Naopak u tritikále nebylo prodáno 70 % produkce a uplatněno bylo především jako krmivo. Nejčastěji pěstovanými obilovinami (dle počtu farem i množství) zůstává oves a pšenice, které tvořily 46 % produkce obilovin v roce 2012.

U luskovin na zrno v EZ byla, stejně jako v předchozím roce, velká část produkce (65 %) uplatněna na domácím trhu. Na rozdíl od obilovin došlo u této skupiny plodin k poměrně výraznému navýšení prodeje v biokvalitě. Z celkového objemu luskovin na zrno vyprodukovaných na ekofarmách, bylo v bio kvalitě prodáno 96 %, což je oproti loňskému roku 13% nárůst. Neprodaný objem luskovin (36 %) byl nejčastěji uplatněn jako krmivo a dále pro vlastní spotřebu zemědělce.

K výrazným změnám došlo v uplatnění úrody brambor. Poměr prodaného a jinak využitého množství produkce se sice výrazně nezměnil (70 % prodej:30 % jiné užití). Podstatná změna však nastala v poměru uplatnění na domácím trhu a exportu do zahraničí. Na domácím trhu bylo v roce 2012 prodáno 85 % brambor z produkce ekofarem, což je oproti předchozímu sledovanému období nárůst o 48 %. Na druhou stranu výrazně poklesl objem brambor prodaných v bio kvalitě a to z 83 % bio brambor z roku 2011 na 48 % v roce 2012.

V případě olejnin bylo prodáno 95 % vyprodukovaného objemu, tj. 434 tun. Z toho 46 % na domácím trhu a 54 % na trzích zahraničních. Oproti roku 2011 nastal pokles prodeje olejnin v bio kvalitě, a to z 94 % na 70 %.

Během roku 2012 došlo k velkému zvýšení produkce bylin a koření a to z 289 tun sklizených v roce 2011 na 691 tun. 97 % tohoto objemu produkce LAKR bylo prodáno a jen 3 % uplatněno pro jiné užití, což je oproti předchozímu sledovanému období navýšení prodeje o 14 %. Bylinky a koření byly z větší části využity pro export (69 %). Převážná část jejich produkce (87 %) byla prodána v kvalitě bio.

U produkce osiv byl zaznamenán poměrně malý rozdíl v objemu produkce prodané (53 %) a ponechané pro jiné užití (47 %). Podobný poměr byl zaznamenán mezi množstvím produkce uváděné na trh v kvalitě bio (58 %) a v konvenci (42 %). Veškerá úroda osiv byla v roce 2012 prodána na domácím trhu.

Podobná situace nastala v případě zeleniny, kdy úroda všech sledovaných skupin byla využita výhradně pro domácí trh. Jedinou nepatrnou výjimku tvoří zelenina plodová, u které bylo 1 % produkce využito pro export. Převážná část vyprodukované a prodané zeleniny byla uváděna na trh v kvalitě bio. U všech skupin s výjimkou plodové zeleniny a cibule bylo více než 85 % produkce prodáno jako bio. Pouze již zmíněná zelenina plodová byla z 38 % prodána jako konvenční.

Produkce z ovocných sadů v roce 2012 byla uplatněna velmi rozdílně. Jablka byla prodána cca z 50 % do zahraničí, u hrušek to bylo dokonce 80 % produkce. U peckovin naopak zůstává veškerá produkce na českém trhu. U peckovin byl vysoký podíl prodeje na konvenčním trhu (85 % peckovin). Z pohledu jiného užití u ovocných sadů se jednalo nejčastěji o vlastní spotřebu zemědělce. Hrozny byly prodávány pouze na domácím trhu a s polovičním podílem jako konvenční produkt. V rámci zpracování „jiné“ se jednalo převážně o zpracování na farmě (výroba vína).

Tab. 20 Způsob uplatnění rostlinné produkce ekofarem v roce 2012 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce RV	Reálná rostlinná produkce v roce 2012 a její užití								Plán produkce na rok 2012 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem	Produkce	Počet farem	Produkce	
			prodej	jiné užití	domácím	export	BIO produkt	konvenční produkt				(absolutně)	(%)
Obiloviny	501	45 822	54%	46%	62%	38%	77%	23%	591	58 975	-90	-13 153	-22
Pšenice	221	10 165	56%	44%	61%	39%	73%	27%	249	15 384	-28	-5 219	-34
Špalda	63	4 864	90%	10%	50%	50%	86%	14%	71	6 045	-8	-1 181	-20
Žito	66	4 709	56%	44%	48%	52%	89%	11%	67	5 146	-1	-437	-9
Ječmen	172	5 072	50%	50%	78%	22%	46%	54%	190	5 312	-18	-240	-5
Oves	287	11 051	44%	56%	65%	35%	76%	24%	345	13 515	-58	-2 464	-18
Tritikále	132	6 736	30%	70%	79%	21%	72%	28%	148	8 490	-16	-1 755	-21
Pohanka	40	1 290	57%	43%	53%	47%	87%	13%	50	1 539	-10	-249	-16
Proso	4	289	100%	0%	18%	82%	82%	18%	7	462	-3	-173	-37
Kukuřice na zrno	5	1 646	99%	1%	76%	24%	98%	2%	12	2 725	-7	-1 079	-40
Luskoviny	52	2 046	64%	36%	65%	35%	96%	4%	93	3 905	-41	-1 859	-48
Brambory	161	1 656	70%	30%	85%	15%	48%	52%	219	3 277	-58	-1 621	-49
Olejniny	32	457	95%	5%	46%	54%	70%	30%	50	722	-18	-265	-37
Byliny/koření	43	691	97%	3%	31%	69%	87%	13%	68	891	-25	-200	-22
Osivo / sadba	13	79	53%	47%	100%	0%	58%	42%	9	32	4	47	146
Košťálová zelenina	36	55	83%	17%	100%	0%	93%	7%	49	71	-13	-16	-23
<i>z toho zelí</i>	30	34	74%	26%	100%	0%	88%	12%	39	51	-9	-17	-34
Listová zelenina	31	15	97%	3%	100%	0%	88%	12%	43	15	-12	0	0
Plodová zelenina	67	168	84%	16%	99%	1%	62%	38%	90	972	-23	-804	-83
Kořenová zelenina	70	110	94%	6%	100%	0%	87%	13%	95	208	-25	-98	-47
<i>z toho mrkev</i>	54	37	93%	7%	100%	0%	86%	14%	69	143	-15	-106	-74
<i>z toho cibule</i>	49	29	97%	3%	100%	0%	72%	28%	60	27	-11	2	9
Luskoviny na zeleno	21	6	97%	3%	100%	0%	85%	15%	30	4	-9	2	45
Jablka	197	2 366	90%	10%	49%	51%	69%	31%	277	1 955	-80	411	21
Hrušky	107	347	76%	24%	19%	81%	82%	18%	175	409	-68	-62	-15
Peckoviny	175	473	81%	19%	100%	0%	15%	85%	289	879	-114	-406	-46
Hrozný	52	1 510	32%	68%	100%	0%	47%	53%	60	1 738	-8	-228	-13

Pozn.: * Plánovaná produkce obilovin zahrnuje navíc ještě kategorii Ostatní obiloviny.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013

6.2. Způsob uplatnění živočišné produkce z ekofarem

Výsledky šetření ukazují, že většina živočišných bioproduktů, stejně jako v minulých letech, zůstává na českém trhu. Pokračoval trend klesajícího objemu exportu ovčího mléka, kdy do zahraničí nesměřovalo žádné množství. To je další pokles oproti 8 % v roce 2011 a dokonce 45 % exportu v roce 2010 (viz Tab. 21). Do zahraničí míří tradičně část produkce hovězího a skopového masa a zejména zástavový skot a částečně i jehňata. Objem exportu hovězího masa se meziročně snížil o 1 % na 16 %, zatímco export telat každoročně mírně vzrůstá (meziročně z 37 % na 41 %). V případě vyvezeného skopového masa došlo k nárůstu exportu ze 17 % na 20 % a zástavových jehňat bylo vyvezeno 5 %, což je téměř shodné s 6 % v předešlém roce. Ve srovnání s předchozími třemi lety se zvýšil objem exportovaného vepřového masa (22 % oproti 9 %).

Neuspokojivý zůstává podíl prodeje živočišných produktů v biokvalitě s certifikátem. U nejvíce zastoupených kategorií (tj. hovězího a skopového masa) činil tento podíl pouze 27 %, resp. 12 % celkového prodaného objemu masa (v roce 2011 podíl činil 19 % a 9 %). V rámci kategorie zástav telat a jehňat bylo jen asi 9 % telat a 3 % jehňat prodáno s certifikátem. Tradičně dobré je uplatnění drůbežího masa, kdy byla veškerá produkce určena k následnému prodeji a 98 % je poté prodáno jako bioprodukt. Opačná situace je u koziho masa, kdy 95 % produkce určené pro prodej bylo realizováno jako konvenční produkt. K největší změně došlo u vepřového masa, kterého se 4/5 prodaly na domácím trhu, z čehož téměř polovina byla prodána jako bioprodukt. Zde je však třeba podotknout, že významná část vepřového masa (66 %) není přímo prodávána, ale je zpracována na farmě na biopotravinu, takže podíl produkce v bio kvalitě je ve skutečnosti vyšší.

Z pohledu uplatnění mléka platí, že kravské mléko je většinou (93 %) prodáváno do mlékáren a objem prodeje do konvence se již druhým rokem pohybuje kolem 30 %. Naopak u ovčího a koziho mléka je větší část produkce (93 %, resp. 85 %) zpracována přímo na farmě na biopotravinu a exportováno není žádné. Zbylá část produkce mléka je z více než poloviny prodávána bez certifikátu jako produkt konvenční. Současně lze konstatovat, že téměř veškerá produkce mléka v roce 2012 zůstala na domácím trhu až na kravské mléko, kterého bylo prodáno do zahraničí 15 %.

Produkce vajec v EZ se drží na podobných hodnotách, i když ve srovnání s celorepublikovou produkcí je podíl biovajec zanedbatelný. Vývoj lze označit za stabilní, přičemž veškerá produkce vajec je prodávána na domácím trhu a podíl prodeje v biokvalitě se trvale pohybuje okolo 96 %. Naopak u medu se situace opět otočila a dostala se na hodnoty roku 2010. V roce 2012 bylo bez certifikátu prodáno pouhých 17 % produkce, přičemž v roce 2011 činil prodej do konvence celých 73 %.

U uplatnění produkce byla sledována také kategorie „jiné“, která zahrnuje užití produkce jako krmivo, zpracování na farmě či vlastní spotřebu farmáře. V případě většiny kategorií masa převládala jako jiné užití vlastní spotřeba zemědělce s výjimkou masa vepřového, kde jednoznačně dominovalo zpracování na farmě na biopotravinu k dalšímu prodeji. Zhruba 20 % produkce hovězího masa bylo taktéž zpracováno na farmě. U mléka je situace zcela opačná. Téměř veškerý objem ovčího a koziho mléka zařazený v kategorii „jiné uplatnění“ byl dále zpracován na biopotravinu a jen minimum sloužilo pro vlastní spotřebu zemědělce. U mléka kravského byla naopak většina neprodaného množství použita jako krmivo pro telata a zbylých 20 % sloužilo pro vlastní spotřebu. Objem 2 % neprodaných vajec zahrnuje stejným dílem jak spotřebu zemědělce, příp. darování, tak zpracování na farmě. Neprodané kusy u kategorie zástav zahrnují zvířata, která zůstala na farmě za účelem rozšíření vlastního chovu ekofarmy.

Tab. 21 Způsob uplatnění živočišné produkce ekofarem v roce 2012 a srovnání s plánovanou produkcí

Produkce ŽV ¹⁾	Reálná živočišná produkce v roce 2012 a její užití								Plán produkce na rok 2012 (odhad)		Rozdíl plánované a reálné produkce		
	Počet farem	Celková produkce	Užití produkce:		Prodej na trhu:		Prodej jako:		Počet farem	Produkce	Počet farem	Produkce	
			prodej	jiné užití	domácím	export	BIO produkt	konvenční produkt				(absolutně)	(%)
Hovězí maso (kg)	1 215	5 908 658	96%	4%	84%	16%	27%	73%	1 248	5 030 264	-33	878 394	17,46
Telata – zástav (kg)	1 065	4 355 230	99%	1%	59%	41%	9%	91%	1 167	4 237 920	-102	117 310	2,77
Skopové maso (kg)	607	394 804	82%	18%	80%	20%	12%	88%	617	402 879	-10	-8 075	-2,00
Ovce – zástav (kg)	302	103 870	98%	2%	95%	5%	3%	97%	369	125 690	-67	-21 820	-17,36
Kozí maso (kg)	157	23 388	64%	36%	95%	5%	5%	95%	132	15 908	25	7 480	47,02
Vepřové maso (kg)	19	112 055	34%	66%	78%	22%	46%	54%	18	123 140	1	-11 085	-9,00
Drůbeží maso (kg)	23	138 596	100%	0%	100%	0%	98%	2%	27	160 853	-4	-22 256	-13,84
Mléko ovčí (l)	15	102 713	7%	93%	100%	0%	31%	69%	13	106 110	2	-3 397	-3,2
Mléko kozí (l)	47	655 917	15%	85%	100%	0%	49%	51%	45	545 450	2	110 467	20,25
Mléko kravské (l)	89	34 751 724	93%	7%	85%	15%	73%	27%	97	31 510 111	-8	3 241 613	10,29
Vejce (ks)	40	2 782 266	97%	3%	100%	0%	96%	4%	39	3 040 450	1	-258 184	-8,49
Med (kg)	6	15 579	81%	19%	100%	0%	83%	17%	3	15 495	3	84	0,54

¹⁾ Celková produkce masa včetně zástavu je uváděna v kilogramech jatečné „mrtvé“ hmotnosti. Pro přepočítání z živé váhy byl pro skot použit koeficient výtěžnosti 0,55 (u zástavu telat a jehňat pak 0,5), ovce a kozy 0,5, prasata 0,8 a pro drůbež 0,75.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013

7. Způsob prodeje bioproduktů z ekofarem (rok 2012)

7.1. Prodej bioproduktů na konvenčním trhu

Z celkového počtu 2 808 ekofarem, které měly již možnost prodat v roce 2012 alespoň jeden produkt s certifikátem, zhruba 70 % uvedlo, že byly nuceny část nebo i veškerou svoji bioprodukcí prodat na konvenčním trhu (65 % v roce 2011). Přičemž 54,5 % ekofarem uvedlo, že v roce 2012 realizovali produkci pouze na konvenčním trhu, což je navýšení o 4,5 % oproti roku 2011. Naopak prodej veškeré své bioprodukce s certifikátem uskutečnilo 255 ekofarem (9 %), což je téměř stejný výsledek jako v předchozím roce. Prodej jak na konvenčním trhu, tak na trhu bioproduktů realizovalo 16 % ekofarem a zbylá pětina ekofarem (25 % v roce 2011) uvedla, že v daném roce nerealizovala prodej vůbec a svoji produkci nejčastěji spotřebovala přímo na farmě¹⁴.

7.2. Prodej bioproduktů s certifikátem

Pokud ekozemědělec uskutečnil v roce 2012 prodej nějaké své bioprodukce s certifikátem, zjišťovalo se současně, jakým způsobem byl daný produkt prodán (tzn. specifika obchodních cest, prodaného množství a případně dosažené ceny na trhu). Z celkových 3 928 respondentů, odpovědělo 700 kladně na otázku „Prodal (a) jste v minulém roce (tj. 2012) nějaké vaše BIO produkty s certifikátem?“ a každý z nich poskytl informace o způsobu prodeje u minimálně jednoho svého produktu. Důležitost této distribuční cesty byla hodnocena jednak počtem farem, které danou cestu využily, a jednak celkovým množstvím bioproduktu, který se touto cestou prodal. Možností uplatnění bioprodukce je mnoho, přes prodej do zahraničí, velkoobchodům nebo maloobchodům, odbytovým družstvům přes přímý prodej, který zahrnuje prodej konečným spotřebitelům na tržnicích, na farmě bez obchodu a prodej na farmě ve vlastním obchodu.

Snahou této analýzy je, mimo jiné, stanovení průměrné farmářské ceny za hlavní bioprodukty. Určení jedné ceny je však obtížné, nejenže se ceny bioprodukce liší podle zvolené distribuční cesty, jejich variabilita je u bioprodukce daleko větší než u produkce konvenční (je to dáno velkou rozdílností v přístupu k obchodním cestám jednotlivých farem). Průměrná cena uvedená v tabulkách níže byla vypočtena jako vážený průměr z cen jednotlivých ekofarem a prodaného množství.

Rostlinné bioprodukty

Nejčastěji využívanou obchodní cestou, která ale nutně nemusí být cestou, přes kterou farmy prodávají největší objem svojí produkce, je u obilovin prodej jiným farmářům. Z hlediska objemu byla produkce nejvíce využita na export. U všech sledovaných obilovin přesáhl podíl objemu prodaného do zahraničí hodnotu 20 %, v případě ječmene to bylo 47 %, u kukuřice 59 % a u žita pak dokonce 67 %. Podstatná část produkce byla u obilovin také prodána přes překupníka (špalda, oves, pohanka). Např. u špaldy bylo touto obchodní cestou prodáno téměř 47 % objemu, u pohanky 42 % a 34 % v případě ovsa. Další podstatná část produkce byla prodávána jiným farmářům, nejvíce u tritikále (44 %), ovsa (20 %) a ječmene (18 %), patrně jako krmivo. Dalším zkoumaným ukazatelem byla prodejní cena vyjádřená v Kč/t a vypočtena jako vážený průměr z uvedených cen a prodaného množství bioproduktu. Jednotlivé ceny pro každý produkt a existující obchodní cestu jsou uvedeny v Tab. 22). Ze zjištěných údajů vyplývá, že nejvyšší průměrná cena, kterou byli zemědělci schopni utržit, pocházela právě z exportu do zahraničí. Ceny obilovin se při využití této prodejní cesty pohybovaly

¹⁴ Spotřeba na farmě zahrnuje spotřebu ve formě vstupů (krmiva, osiva) nebo ve formě vlastní spotřeby farmáře.

v rozmezí 7 000 - 9 500 Kč/t. Výjimkou je oves, u kterého byla nejvyšší průměrná cena 8 250 Kč/t dosažena při prodeji velkoobchodům (viz Tab. 22).

U brambor je nejčastěji využívanou obchodní cestou přímý prodej, dále prodej do maloobchodu a do veřejného stravování. Z hlediska objemu produkce je nejvýznamnější obchodní cestou prodej do zahraničí. Pro export bylo využito 41 % z celkové uvedené produkce. Poměrně častý byl také prodej přímo z farmy (25 % objemu) a prodej do maloobchodu (21 %). Ceny vykupovaných brambor se pohybovaly okolo 10 Kč/kg. Výjimkou byl právě prodej do zahraničí, kde prodejní cena dosáhla až na hodnotu 19 Kč/kg (viz Tab. 23).

Počet respondentů u jednotlivých druhů zeleniny je nízký, proto jsou v tabulce uvedeny jen čtyři hlavní zástupci (mrkev, hlávkové zelí, cibule a česnek). Největší podíl zeleniny byl prodán přímo z farmy (89 – 98 % produkce). Realizovaná cena vybraných druhů zeleniny (mrkev, cibule, zelí) se při přímém prodeji z farmy pohybovala okolo hodnoty 20 Kč/kg. Cena česneku byla při přímém prodeji průměrně 240 Kč/kg.

U ovoce je v závislosti na druhu využíván prodej přes překupníka, přímý prodej a prodej zpracovatelům. Prodej přes překupníka je upřednostňovaný v případě jablek (40 % produkce). U peckovin dominuje přímý prodej (64 % produkce) a u vinných hroznů prodej dalším zpracovatelům (93 %). U jablek je další významnou cestou prodej do zahraničí (32 % produkce) a prodej zpracovatelům (28 % produkce), který je zároveň nejčastěji využívanou obchodní cestou. U jablek prodávaných přes překupníka a na export byla průměrná realizovaná cena okolo 5 Kč/kg. Výrazně vyšší ceny dosáhli farmáři při přímém prodeji ze dvora, a to 18 Kč/kg. Tato prodejní cesta však byla využita jen pro necelé 1 % objemu produkce jablek.

Produkce travních porostů (seno, senáž) je převážně obchodována jiným farmářům, přičemž průměrná cena sena je 1 122 Kč/t a senáže 1 403 Kč/t. Cena sena oproti roku 2011 mírně klesla, cena senáže naopak vzrostla o cca 290 Kč/t. V případě sena byl v roce 2012 zaznamenán nárůst přímého prodeje z farmy (cca 40 % objemu prodaného sena). Realizovaná cena této komodity při přímém prodeji je výrazně vyšší, a dosáhla průměrné hodnoty 2 514 Kč/t.

Tab. 22 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2012 – obiloviny¹⁾

Bioprodukt	Počet farem celkem	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)		
					OD	DO	průměr
Obiloviny							
pšenice	71	odbytové družstvo	8	8,3	x	x	x
		prodej velkoobchodům	2	10,0	x	x	7 000
		prodej jiným farmářům	18	7,8	4 000	7 000	5 572
		prodej přes překupníka	17	25,1	5 500	10 000	7 285
		prodej zpracovatelům	8	21,1	5 000	8 000	6 500
		přímý prodej	2	0,7	x	x	6 500
špalda	50	prodej do zahraničí	16	27,0	8 100	9 650	8 810
		odbytové družstvo	3	4,5	x	x	x
		prodej velkoobchodům	1	13,8	x	x	7 000
		prodej jiným farmářům	5	2,3	x	x	9 000
		prodej přes překupníka	18	46,9	5 700	9 200	7 927
		prodej zpracovatelům	14	10,2	5 600	8 000	6 920
ječmen	39	přímý prodej	1	1,3	x	x	x
		prodej do zahraničí	8	20,9	8 000	11 000	9 500
		odbytové družstvo	4	5,7	x	x	x
		prodej velkoobchodům	1	2,4	x	x	6 100
		prodej jiným farmářům	20	18,2	4 000	6 500	5 323
		prodej přes překupníka	2	13,7	x	x	6 000
oves	87	prodej zpracovatelům	5	13,1	4 500	8 000	6 080
		prodej do zahraničí	7	46,9	8 230	8 900	8 565
		odbytové družstvo	1	0,2	x	x	x
		prodej velkoobchodům	3	15,0	6 500	10 000	8 250
		prodej jiným farmářům	42	20,3	3 500	7 500	5 251
		prodej přes překupníka	18	34,1	5 500	7 950	6 628
žito	32	prodej zpracovatelům	6	2,3	5 000	5 500	5 167
		přímý prodej	3	0,8	6 000	7 500	6 750
		prodej do zahraničí	14	27,3	6 000	6 900	6 324
		odbytové družstvo	4	6,4	x	x	x
		prodej jiným farmářům	5	17,0	600	6 800	4 850
		prodej přes překupníka	5	7,0	6 100	7 000	6 539
tritikále	31	prodej zpracovatelům	4	1,8	x	x	6 560
		přímý prodej	1	1,4	x	x	x
		prodej do zahraničí	13	66,5	6 500	7 670	7 062
		odbytové družstvo	2	7,3	x	x	x
		prodej velkoobchodům	1	0,4	x	x	x
		prodej jiným farmářům	16	44,1	5 000	7 000	5 945
pohanka	18	prodej přes překupníka	2	22,4	x	x	6 300
		prodej zpracovatelům	1	0,9	x	x	6 000
		přímý prodej	1	0,5	x	x	8 000
		prodej do zahraničí	8	24,4	6 500	7 850	7 150
		odbytové družstvo	3	21,4	x	x	x
kukuřice	2	prodej jiným farmářům	1	2,0	x	x	9 000
		prodej přes překupníka	6	42,2	1 100	10 030	5 590
		prodej zpracovatelům	6	13,4	8 500	11 000	9 750
		prodej do zahraničí	2	21,1	x	x	x
		prodej přes překupníka	1	40,6	x	x	3 500
		prodej do zahraničí	1	59,4	x	x	x

¹⁾ Součet farem u jednotlivých distribučních cest může být větší, než je uvedený celkový počet farem u daného bioproduktu z důvodu prodeje jednoho bioproduktu stejnou farmou několika cestami najednou.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 2 808 subjektů

Tab. 23 Způsob prodeje hlavních bioproduktů RV a realizované ceny v roce 2012 – ostatní¹⁾

Bioprodukt	Počet farem celkem	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)		
					OD	DO	průměr
Okopaniny							
brambory	40	odbytové družstvo	1	0,6	x	x	x
		prodej do maloobchodu	6	20,8	6 000	15 000	10 500
		prodej velkoobchodům	1	7,4	x	x	10 000
		prodej jiným farmářům	2	1,3	6 000	10 000	8 000
		přímý prodej	21	24,5	5 000	20 000	10 846
		prodej do zahraničí	3	40,9	x	x	19 000
		veřejné stravování	6	4,5	8 000	12 000	9 600
Zelenina							
mrkev	13	prodej do maloobchodu	2	10,3	13 000	25 000	19 000
		prodej velkoobchodům	1	1,1	x	x	x
		přímý prodej	10	88,6	17 000	25 000	21 167
cibule	6	prodej do maloobchodu	2	12,7	22 000	26 000	24 000
		přímý prodej	4	87,3	15 000	28 000	21 000
zelí	6	prodej do maloobchodu	1	2,4	x	x	18 000
		přímý prodej	5	97,6	15 000	23 000	19 000
česnek	8	prodej do maloobchodu	2	2,0	180 000	200 000	190 000
		přímý prodej	5	89,7	180 000	450 000	240 000
		prodej do zahraničí	1	8,3	x	x	x
Ovoce							
jablka	32	prodej do maloobchodu	2	0,3	x	x	4 000
		prodej přes překupníka	7	39,9	3 500	15 000	5 917
		prodej zpracovatelům	13	27,6	x	x	4 000
		přímý prodej	7	0,7	10 000	25 000	18 400
		prodej do zahraničí	3	31,5	x	x	5 000
peckoviny	13	prodej do maloobchodu	2	11,0	12 000	14 000	13 000
		prodej do velkoobchodu	1	2,2	x	x	21 700
		prodej přes překupníka	1	1,0	x	x	x
		prodej zpracovatelům	2	22,2	4 500	25 000	14 750
		přímý prodej	7	63,7	15 000	22 000	19 000
vinné hrozny	7	prodej jiným farmářům	2	6,9	x	x	25 000
		prodej zpracovatelům	5	93,0	17 000	22 500	19 833
Seno/senáž							
seno	88	prodej jiným farmářům	77	53,0	150	4 000	1 122
		přímý prodej	8	40,6	2 000	3 000	2 514
		prodej do zahraničí	3	6,4	x	x	1 200
senáž	35	prodej jiným farmářům	35	100,0	400	7 000	1 403

¹⁾ Součet farem u jednotlivých distribučních cest může být větší, nežli je uvedený celkový počet farem u daného bioproduktu z důvodu prodeje jednoho bioproduktu stejnou farmou několika cestami najednou.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 2 808 subjektů

Živočišné bioprodukty

U bioproduktů s větším produkovaným množstvím, jako je kravské mléko, se největší objem prodává zpracovatelům (63 %). Tento objem produkce není už ale tak výrazný, jako byl v roce 2011 (92 %). Je to způsobeno patrně vznikem odbytového družstva, které na trhu působí od roku 2012 a dále možností vyvážit mléko do zahraničí. Přes odbytové družstvo se tak realizuje cca 20 % z uvedené produkce a průměrná cena je 9,20 Kč/litr. Oproti roku 2011 se tedy výrazně rozšířily obchodní cesty (v letech 2011 a 2010 není odbytové družstvo ani prodej do zahraničí u kravského mléka respondenty uveden). U kravského mléka byla realizována v přímém prodeji výrazně vyšší průměrná cena (20,20 Kč/litr) na rozdíl od průměrné ceny realizované prodejem zpracovatelům (8,80 Kč/litr). U živočišných bioproduktů, jako jsou kozí a ovčí sýry či kozí mléko, které se celkově

neprodukují ve srovnání s konvenční produkcí ve velkém objemu, převažuje jednoznačně přímý prodej (až 100 % z prodaného objemu produkce daného produktu). Přímý prodej byl uveden jako nejčastější obchodní cesta také u vajec (průměrně 4,50 Kč/kus), avšak z pohledu množství dominoval prodej do velkoobchodů (viz Tab. 24).

V prodeji živých zvířat dominoval skot, v menší míře již byly zastoupeny ovce, případně prasata a drůbež. Stanovení cen u skotu a ovcí bylo komplikované různorodostí kategorií i jednotek (kusy, tuny, kg). Proto bylo pro porovnání do tabulky využito převodu kusů na tunu živé váhy dle Agronormativů¹⁵. Pro kategorii skot bylo typické, že živá zvířata (chovná i zástav) jsou nejčastěji i v největším objemu prodávána jiným farmářům. Nejčastěji je prodáván skot jatečný, telata jako zástav a zvířata do chovu. Nejvíce jatečného skotu (69 %) je logicky prodáno dalším zpracovatelům – jatčům, 24 % je pak prodáno přes překupníka. Průměrná cena zástavu činila 99,60 Kč za kg živé váhy (tj. cca 14 942 Kč za kus). Chovnou jalovici bylo možné získat v průměru za 19 335 Kč (tj. cca 38,7 Kč za kg živé váhy) a chovného býka za 54 750 Kč za kus (tj. cca 42 Kč za kg živé váhy).

U ovcí je situace obdobná, zástav i chovné ovce jsou nejčastěji a v největším množství prodávány jiným farmářům (93 – 100 %). Jehňata jatečná jsou nejčastěji a v největším objemu (63 %) prodávána zpracovatelům. Cena zástavu chovných i jatečných ovcí je srovnatelná a pohybuje se kolem 60 Kč za kg živé váhy.

Jatečná prasata jsou v největším objemu produkce prodávána přes překupníka a dále zpracovatelům. Jatečná drůbež je prodávána pouze zpracovatelům. Ostatní kategorie zvířat byly vyplněny malým vzorkem farmářů, proto údaje nejsou v tabulce níže zahrnuty.

¹⁵ Při převodu kusů dobytka na tuny živé váhy, byly využity tyto koeficienty z Agronormativů: 1 býk = 650 kg = 0,65 t; plemenný býk 1300 kg = 1,3 t; 1 jalovice = 1 skot = 500 kg = 0,5t; 1 tele = 1 zástav = 150 kg = 0,15 t; 1 bahnice = 55 kg = 0,055 t; 1 jehně = 35 kg = 0,035 t.

Tab. 24 Způsob prodeje hlavních bioproduktů ŽV a realizované ceny v roce 2012¹⁾

Bioprodukt	Počet farem celkem	Obchodní cesta	Počet farem	Podíl prodaného objemu (%)	Cena za bioprodukt (Kč/t)			MJ
					OD	DO	průměr	
Živočišné produkty								
kravské mléko	47	odbytové družstvo	10	20,26	7,74	11	9,19	Kč/litr
		prodej přes	1	0,58	x	x	8,5	Kč/litr
		prodej zpracovatelům	24	62,6	8,3	10,5	8,8	Kč/litr
		přímý prodej	8	7,28	8,59	40	20,2	Kč/litr
		prodej do zahraničí	4	9,28	x	x	12,5	Kč/litr
kozí mléko	10	prodej zpracovatelům	1	0,32	x	x	x	Kč/litr
		přímý prodej	9	99,68	18	50	30,6	Kč/litr
kozí sýr	10	přímý prodej	10	100	122	370	257	Kč/kg
ovčí sýr	6	přímý prodej	6	100	130	390	263	Kč/kg
vejce	15	prodej do	1	0,09	x	x	5	Kč/ks
		prodej	2	97,78	x	x	3,2	Kč/ks
		přímý prodej	12	2,13	3	5,5	4,5	Kč/ks
Skot								
telata zástav	95	odbytové družstvo	1	1,22	x	x	x	Kč/t
		prodej jiným farmářům	87	81,33	53 333	166 667	99 611	Kč/t
		prodej přes	5	14,38	93 333	125 333	112 650	Kč/t
		přímý prodej	1	1,07	x	x	66 667	Kč/t
		prodej do zahraničí	1	2	x	x	x	Kč/t
krávy	16	prodej jiným farmářům	13	49,5	40 000	120 000	41 000	Kč/t
		prodej přes	1	20,79	x	x	36 000	Kč/t
		prodej zpracovatelům	1	5,95	x	x	32 000	Kč/t
		přímý prodej	1	23,76	x	x	37 000	Kč/t
skot jatečný	119	odbytové družstvo	4	1,43	x	x	70 000	Kč/t
		prodej jiným farmářům	5	1,54	19 500	60 000	40 700	Kč/t
		prodej přes	43	23,72	23 320	79 000	46 252	Kč/t
		prodej zpracovatelům	50	69,41	30 000	140 000	45 607	Kč/t
		prodej do zahraničí	17	3,9	35 000	68 000	45 000	Kč/t
chovný skot	28	prodej jiným farmářům	25	80,93	20 000	60 000	41 507	Kč/t
		prodej do zahraničí	3	19,07	x	x	60 000	Kč/t
chovní býci	12	prodej jiným farmářům	12	100	11 538	61 538	42 115	Kč/t
chovné jalovice	46	prodej jiným farmářům	43	98,05	20 000	76 000	38 670	Kč/t
		prodej přes	1	0,89	x	x	50 000	Kč/t
		přímý prodej	1	0,53	x	x	60 000	Kč/t
		prodej do zahraničí	1	0,53	x	x	42 000	Kč/t
Ovce								
jehňata zástav	12	prodej jiným farmářům	11	93,15	28 571	157 143	65 071	Kč/t
		přímý prodej	1	6,85	x	x	34 286	Kč/t
jehňata jatečná	20	odbytové družstvo	1	4,17	x	x	x	Kč/t
		prodej jiným farmářům	3	15,72	55 000	10 000	70 714	Kč/t
		prodej přes	4	16,04	44 000	71 429	57 714	Kč/t
		prodej zpracovatelům	11	63,33	40 000	58 000	49 500	Kč/t
		přímý prodej	1	0,74	x	x		Kč/t
chovné ovce	9	prodej jiným farmářům	9	100	45 445	118 182	81 818	Kč/t
Prasata								
prasata jatečná	8	prodej přes	2	60,75	45 000	48 000	46 500	Kč/t
		prodej zpracovatelům	2	25,54	28 000	50 000	39 000	Kč/t
		přímý prodej	3	11,98	x	x	42 000	Kč/t
		prodej do zahraničí	1	1,73	x	x	x	Kč/t
Drůbež								
drůbež	7	prodej zpracovatelům	7	100	47 000	180 000	115 000	Kč/t

¹⁾ Součet farem u jednotlivých distribučních cest může být větší, než je uvedený celkový počet farem u daného bioproduktu z důvodu prodeje jednoho bioproduktu stejnou farmou několika cestami najednou.

Zdroj: Statistické šetření na ekologických farmách ÚZEI 2013; data od 2 808 subjektů

7.3. Přímý prodej bioproduktů a biopotravin na ekofarmách

Smyslem zjišťování bylo určit rozsah prodeje z ekofarek přímo konečným spotřebitelům (tzv. prodeje ze dvora). Přímý prodej zahrnuje: prodej na farmě bez obchodu nebo ve vlastním obchodě zemědělce, prodej v rámci agroturistiky na ekofarmě, prodej bioproduktů na tržnicích nebo prostřednictvím zásilkové služby, donášky nebo přes internet.

Z celkového počtu 3 928 respondentů odpovídaly na tuto otázku pouze ekofarmy, které již mohly v roce 2012 prodávat alespoň jeden svůj bioprodukt s certifikátem. Jednalo se celkem o 2 808 ekofarek, z nichž 75 uvedlo, že prodává své bioprodukty i přímo na farmě (tj. cca 2,7 %, což je výrazně menší podíl než v předchozích letech), viz Tab. 25.

Tab. 25 Počet ekofarek prodávajících bioprodukty a biopotraviny ze dvora (2008 – 2012)

Položka	2008		2009		2010		2011		2012		Meziroční změna (%)
	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	abs.	(%)	
Ekofarmy v šetření celkem	2 739	100	3 560	100	4 024	100	3 907	100	3 928	100	0,5
Ekofarmy, které mohou prodávat již bio	930	34	1 409	39,6	2 027	50,4	2 332	59,7	2 808	71,5	20,4
Ekofarmy, které skutečně prodávaly bio ze dvora	136	14,6*	80	5,7*	107	5,3*	154	6,6*	75	2,7*	-51

* relativní podíl na počtu ekofarek, které již mohou prodávat certifikované bioprodukty

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009 – 2013

Tento podíl je pravděpodobně vyšší vzhledem k tomu, že řada zemědělců obecně nerada uvádí informace o prodeji svých produktů ze dvora a navíc nejsou zahrnuty ty farmy, které sice prodej realizují, ale svoje produkty prodávají bez certifikátu jako běžné konvenční produkty. Pokud vezmeme v úvahu pouze ekofarmy, které v daném roce skutečně realizovaly prodej nějakého svého bioproduktu s certifikátem, pak zhruba každá jedenáctá prodala v roce 2012 alespoň jeden svůj bioprodukt ze dvora (9% podíl). Je to podíl výrazně nižší než v roce 2011 (24% podíl).

K posouzení významu přímého prodeje byl dále zjišťován jeho podíl na celkovém obratu ekofarmy. Po zlepšení v roce 2009, kdy vzrostl význam přímého prodeje (pouze čtvrtina ekofarek ocenila přínos prodeje z farmy s méně než 10% podílem na celkovém obratu podniku), se situace v roce 2010 naopak mírně zhoršila. Podobný vývoj nastal i v roce 2011, kdy jen mírně přibýlo ekofarek, u kterých přímý prodej ze dvora představoval více jak polovinu příjmů podniku (27 % ekofarek), resp. se přímý prodej podílel na celkovém obratu v rozmezí mezi 10 až 50 % (viz Tab. 26).

Tab. 26 Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy (2008 – 2012)

Rok	Podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy činil			
	<10 %	10 – 50 %		51 a více %
2008	53 % farem	31 % farem		16 % farem
2009	25 % farem	51 % farem		24 % farem
2010	40 % farem	34 % farem		26 % farem
2011	36 % farem	37 % farem		27 % farem
Rok	<10 %	11 – 25 %	26 – 50 %	51 a více %
2012	26 % farem	33 % farem	18 % farem	23 % farem

Zdroj: Statistická šetření na ekologických farmách ÚZEI 2009 – 2013

Od roku 2012 je nově podíl přímého prodeje na celkovém obratu ekofarmy rozdělen do čtyř kategorií. Kategorie pod 10 % a nad 50 % zůstala zachována a do většího detailu byla rozdělena kategorie 10 - 50 %. Oproti roku 2011 ubylo farem s menším než 10% obratem a naopak výrazně přibýlo farem z obratem v rozmezí 11 – 50 %.

Přímý prodej je řešením problému nedostatku odbytových kanálů pro ekologického zemědělce, vysoké konkurence, nejistoty a nízkých výkupních cen v tradičních odbytových kanálech. Tento způsob realizace produkce farem navíc přivádí spotřebitele až na farmu (vytváří se přímý vztah mezi zemědělcem a spotřebitelem) a současně je to nejúčinnější způsob propagace ekologického zemědělství a biopotravin s jasným multiplikačním efektem.

Z pohledu prodáváných bioproduktů a biopotravin zůstává podobně jako v předchozích třech letech vyrovnaná struktura faremního prodeje. 52 % ekofarek se specializuje na prodej živočišných bioproduktů, 44 % ekofarek na prodej produktů rostlinných a 4 % ekofarek nabízí živočišnou i rostlinnou produkci. Z živočišných bioproduktů, pokud pomineme prodej živých zvířat, se jednalo zejména o prodej masa (11 ekofarek, nejčastěji maso hovězí), mléka (16 ekofarek), mléčných produktů (kravské, ovčí, kozí) včetně sýrů (20 ekofarek) a vajec (4 ekofarmy). Z rostlinných bioproduktů dominoval prodej brambor (14 ekofarek), zeleniny (14 ekofarek, nejčastěji prodej mrkve, cibule a dýně) a ovoce (13 ekofarek, zejména zpracovaného ovoce). Čtyři ekofarmy nabízely víno z biohroznů.

8. Zpracování bioproduktů na ekofarmách (rok 2012)

Všeobecně se očekává, že v rámci EZ dochází na farmě k větší diverzifikaci činností a tedy k vyššímu podílu příjmů z tzv. nezemědělských činností¹⁶ na celkových příjmech ekofarmy. Vyšší podíl farem zabývajících se nezemědělskou činností v rámci EZ potvrzují i údaje ČSÚ (21,8 % proti 14,1 % u podniků konvenčních – AGC2010). Jednou z hlavních nezemědělských činností je i zpracování vlastních výrobků přímo na farmě a případně jejich následný prodej.

8. 1. Zpracování bioproduktů na farmách

Z údajů z REP ke konci roku 2013 vyplývá, že z celkového počtu 471 registrovaných výrobců biopotravin bylo 185 současně registrováno i v kategorii ekozemědělec a provádělo zpracování bioproduktů v místě jejich produkce. Jinými slovy více než třetina výrobců jsou faremní zpracovatelé a jejich podíl každoročně vzrůstá (z 20 % v roce 2008 až na 39 % v roce 2013).

Avšak z pohledu registrovaných ekozemědělců zůstává rozsah zpracování vlastních výrobků přímo na farmě stále na nízké úrovni a stagnuje okolo 4,7 %. Z toho zhruba polovina faremních zpracovatelů svoji činnost ve skutečnosti vůbec neprovozuje, a to zejména z následujících důvodů:

- běžící možné až dvouleté přechodné období po registraci¹⁷,
- nezájmu spotřebitelů o zamýšlené biopotraviny, příp. jen příležitostná výroba malého množství v sezóně.

¹⁶ Nezemědělské činnosti jsou všechny výdělečné činnosti, které nemají charakter zemědělských prací a pro farmu mají ekonomický přínos.

¹⁷ Dle Zákona o EZ se může výrobce biopotravin nejprve zaregistrovat a pak má až 24 měsíců na to, aby získal aspoň 1 osvědčení na biopotravinu.

Jinými slovy zpracování na farmách v ČR se rozvíjí jen velmi pomalu a setrvává omezitelnost zemědělců v budování vlastního zpracování a rozjezdu přímého prodeje z farmy. Hlavními bariérami jsou jak legislativní náročnost pro zavedení zpracování a prodeje přímo na farmě, tak zejména nejistota, zda bude poptávka po bioproduktu dostatečná. Přesto počet farem snažících se uplatnit svoje bioprodukty přímo na trhu roste.

K nejčastěji zpracovávaným bioproduktům, dle mezinárodní klasifikace činností NACE, patří nápoje (nejvíce víno z vinných hroznů). Významné zůstává nadále zpracování mléka a mléčných výrobků, zpracování ovoce a zeleniny a zpracování masa (převažuje zpracování masa z velkých hospodářských zvířat ve faremních jatkách a bourárnách), viz Tab. 27.

Tab. 27 Počet a zaměření faremních výrobců biopotravin v roce 2012 a 2013

NACE kód	Výrobní zaměření	Počet faremních zpracovatelů ¹⁾	
		2012	2013
10.1	Zpracované a konzervované maso a výrobky z masa	25	28
10.2	Zpracované a konzervované ryby, koryši a měkkýši	0	0
10.3	Zpracované a konzervované ovoce a zelenina	25	30
10.31	<i>Zpracované a konzervované brambory</i>	0	0
10.32	<i>Ovocné a zeleninové šťávy</i>	4	4
10.39	<i>Ostatní zpracované a konzervované ovoce a zelenina</i>	21	26
10.4	Rostlinné a živočišné oleje a tuky	1	1
10.5	Mléčné výrobky a zmrzlina	39	44
10.6	Mlýnské a škrobářenské výrobky	3	3
10.7	Pekařské, cukrářské a jiné moučné výrobky	0	3
10.8	Ostatní potravinářské výrobky	12	13
10.81	<i>Cukr</i>	0	0
10.82	<i>Kakao, čokoláda a cukrovinky</i>	0	0
10.83	<i>Káva a čaj, zpracované</i>	2	1
10.84	<i>Koření a aromatické výtažky</i>	2	2
10.85	<i>Hotové pokrmy</i>	0	0
10.86	<i>Homogenizované potravinářské přípravky a dietní potraviny</i>	0	0
10.89	<i>Ostatní potravinářské výrobky j. n.</i>	8	10
11.0	Nápoje	57	63
11.02	<i>Víno z vinných hroznů</i>	55	59
Celkem		162	185

¹⁾ Počet faremních zpracovatelů bioproduktů neboli výrobců biopotravin je v tabulce uveden včetně všech jejich provozoven. Pokud je zpracováváno více druhů bioproduktů, je zpracovatel zařazen dle převažující výroby.

Zdroj: REP (údaje aktualizované vždy k 31. 12. daného roku); vlastní výpočty ÚZEI

9. Podpora ekologického zemědělství a výroby biopotravin

První finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků byly uvolněny již v letech 1990 až 1992. Výrazný rozvoj EZ nastal po roce 1998, především díky obnově státní podpory, která byla až do roku 2003 poskytována na základě nařízení vlády, kterým se stanovily podpůrné programy k podpoře mimoprodukčních funkcí zemědělství.

V letech 2004 až 2006 byly podmínky státní podpory upraveny programovým dokumentem „Horizontální plán rozvoje venkova“ (HRDP), který byl zpracován již dle pravidel EU, čímž byla zajištěna finanční podpora ekozemědělců i po vstupu ČR do EU. Ekologické zemědělství bylo jedním z podporovaných titulů v rámci tzv. agroenvironmentálních opatření (AEO). V těchto letech mohli ekologičtí zemědělci také využívat zvýhodněné bodové bonifikace při žádostech o podporu z „Operačního programu Zemědělství“.

Od roku 2007 je podpora EZ zajišťována programovým dokumentem „Program rozvoje venkova 2007 - 2013“ (PRV) zpracovaným dle nařízení Rady (ES) č. 1698/2005 o podpoře pro rozvoj venkova z EZFRV, který nahradil „HRDP“ a „Operační program Zemědělství“. Titul „ekologické zemědělství“ je podporován opět v rámci AEO. Od roku 2007 mohou navíc subjekty registrované v EZ čerpat bodové zvýhodnění u dalších pěti opatření v rámci Osy I a III PRV a mají tak mnohem vyšší šanci, že jejich projekt bude schválen a financován. V roce 2013 proběhl příjem žádostí u tří z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření I.1.1, I.1.3 a III.1.1.

V souvislosti s přípravou nových dotačních podmínek od roku 2014 a přípravou nového PRV lze na tomto místě zmínit, že finální podoba PRV na období 2014 - 2020 byla schválena vládou ČR dne 9. 7. 2014. Nyní probíhá schvalování dokumentu Evropskou komisí a je předpokládáno jeho schválení v 1. čtvrtletí roku 2015. Dle pravidel EU je nově podpora EZ navržena zvlášť mimo AEO. V rámci EZ bude podpora vyplácena v téměř stejné struktuře titulů jako do roku 2014, tj. dle užití půdy. Pouze přibude titul krajinnotvorné sady, v rámci podpory orné půdy přibudou možnosti odplevelování dočasným zatravněním nebo dočasným úhorem a nově vznikne samostatný titul pro vinice a chmelnice. Naopak se zavedením podmínky podpory pouze pro uzavřené ekofarmy bez souběhu bude zrušen titul podporující nižší sazbou travní porosty ekofarem se souběhem. Celý dokument je dostupný jak na stránkách MZe tak SZIF.

9.1. Základní dotace na plochu

Podpora ekologických zemědělců je realizována v rámci Osy II PRV pod titulem „EZ“, který společně s titulem pro integrovanou produkci spadá pod podopatření „Postupy šetrné k životnímu prostředí“ v rámci AEO. V rámci tohoto titulu je ekozemědělcům vyplácena náhrada za ekonomické ztráty vzniklé tímto systémem hospodaření. Platba je poskytována na plochu ekologicky obhospodařované půdy s diferenciací dle užití ploch (tj. pěstovaných kultur). Shodnou výši plateb obdrží ekozemědělci i na plochy v přechodném období.

Výše plateb je stanovena fixně v EUR na celé období let 2007 – 2013, a to následovně:

• Orná půda	155 EUR/ha
• Travní porosty - ekofarmy se souběhem	71 EUR/ha
• Travní porosty - ekofarmy bez souběhu	89 EUR/ha
• Trvalé kultury - intenzivní sady, vinice, chmelnice	849 EUR/ha
• Trvalé kultury - extenzivní sady	510 EUR/ha
• Zelenina a speciální byliny na orné půdě	564 EUR/ha

Vyšší platba na travní porosty platná pro ekozemědělce obhospodařující veškerou plochu v EZ byla nově zavedena v roce 2008. K rozdělení platby u sadů došlo v roce 2010. Původní vyšší platba je poskytována tzv. intenzivně obhospodařovaným sadům (tj. s minimálním počtem 200 ks/ha vyjmenovaných druhů stromů nebo 800 ks/ha vyjmenovaných druhů bobulovin). Nižší sazba 510 EUR/ha platí pro sady, které nesplňují výše uvedenou limitní podmínku hustoty výsadby.

Vzhledem k tomu, že jsou dotace vypláceny v Kč, liší se každoročně jejich výše v závislosti na uplatněném směnném kurzu. Konkrétně v roce 2013 poklesla výše plateb v důsledku vývoje směnného kurzu o 1 % ve srovnání s rokem 2012 a ve srovnání s prvním rokem programového období (2007) až o 8 % (Tab. 28).

Tab. 28 Vývoj plateb na hektar plochy v EZ (1998 – 2013)

Užití půdy	1998	1999-2000	2001-2003	2004-2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Změna (%)		
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	IV / III	V / IV	XI / X
Orná půda	2 200	2 130	2 000	3 520	4 266	4 086	4 158	4 074	3 889	3 953	3 909	76	21	-1
TTP	2 200	1 065	1 000	1 100	1 954	1 872	1 905	1 866	1 781	1 811	1 790	10	78	-1
TTP (bez souběhu)	x	x	x	x	x	2 346	2 387	2 339	2 233	2 270	2 244	x	x	-1
Trvalé kultury	2 200	3 195	3 500	12 235	23 369	22 383	22 774	22 316	21 300	21 654	21 410	250	91	-1
Trvalé kultury (extenzivní sady)	x	x	x	x	x	x	x	13 405	12 795	13 008	12 861	x	x	-1
Zelenina	2 200	2 130	3 500	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	216	40	-1
Speciální byliny	2 200	2 130	2 000	11 050	15 524	14 869	15 129	14 825	14 150	14 385	14 223	453	40	-1
Průměrná platba	2 000	1 245	1 080	1 340	1 970	2 260	2 710	2 750	2 695	2 780	2 770	24	47	0
Celková podpora (mil. Kč) ¹⁾	48,1	84,2	168,0/ 230,8	310,9/ 299,7	539,9	691,7	989,6	1 162,6	1 239,7	1 277,6	1 262,3	35	80	-1

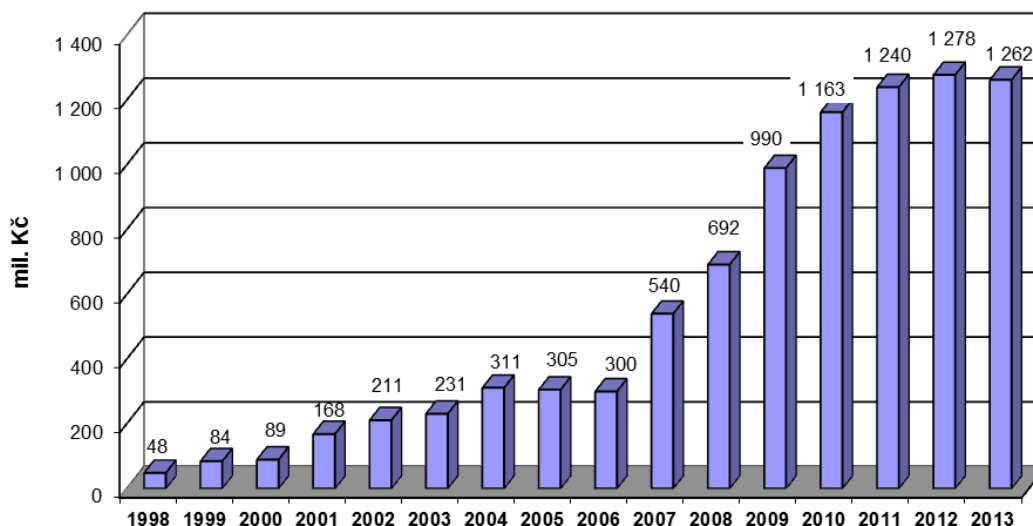
¹⁾ Celková podpora představuje od roku 2004 objem zažádaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Pozn.: Platby v letech 2007 až 2013 byly přepočteny na Kč dle směnného kurzu platného pro přepočet sazeb v rámci AEO, a to 27,525 Kč/EUR (2007); 26,364 Kč/EUR (2008); 26,825 Kč/EUR (2009); 26,285 Kč/EUR (2010); 25,088 Kč/EUR (2011); 25,505 Kč/EUR (2012) a 25,218 Kč/EUR (2013).

Zdroj: MZe, SZIF; zpracoval ÚZEI

Ze srovnání celkového vývoje výše plateb na hektar je patrné, že k největšímu nárůstu plateb došlo v souvislosti se vstupem ČR do EU, tj. s implementací HRDP v roce 2004. K dalšímu zvýšení plateb došlo opět při zavedení programového dokumentu PRV (2007 – 2013), a to poprvé výrazně u TTP (nárůst o 78 %) a dále nejvíce u trvalých kultur (nárůst o 91 %). Tento skokový nárůst je patrný i při srovnání průměrné platby na hektar. Ke zvýšení průměrné platby na hektar v letech 2007 až 2010 pak došlo zejména v důsledku přechodu ekozemědělců z dobíhajících pětiletých závazků HRDP do nových opatření PRV s vyššími sazbami.

Graf 3 Vývoj dotací v EZ (1998 – 2013)

Pozn.: Celková podpora představuje od roku 2004 objem požadovaných namísto do té doby uváděných vyplacených dotací, které jsou vypláceny vždy v průběhu následujícího roku.

Zdroj: MZe; zpracoval ÚZEI

V roce 2013 bylo podáno 5 430 žádostí o podporu EZ na plochu 455 231 ha (tj. 93 % veškeré plochy zařazené v EZ ke konci roku 2012). Zažádáno bylo o 1 262,3 mil. Kč, což představuje meziroční pokles o cca 1% (tj. o 15 mil. Kč), viz Graf 3. Proti roku 2006, kdy bylo žádáno o zhruba 300 mil. Kč, vzrostl objem dotací více jak čtyřnásobně a toto navýšení bylo způsobeno ve stejném poměru jak růstem výměry podporovaných ploch v EZ, tak navýšením plateb na ha v rámci PRV. Průměrná platba v EZ kolísá od roku 2009 okolo 2 700 Kč/ha (2 770 Kč/ha v roce 2013) a proti roku 2006 se více jak zdvojnásobila (1 300 Kč/ha v letech 2004 – 2006).

9.2. Podpora EZ v rámci dalších opatření PRV

S ohledem na nízkou produkci biopotravin v ČR se MZe rozhodlo od roku 2007 zvýhodnit výrobce biopotravin a ekologické zemědělce při bodovém hodnocení podaných projektů u pěti vybraných opatření PRV: Zahájení činnosti mladých zemědělců (112), Modernizace zemědělských podniků (121), Přidávání hodnoty zemědělským a potravinářským produktům (123), Diverzifikace činností nezemědělské povahy - záměr a) (311) a Podpora cestovního ruchu - záměr b) (313).

V roce 2013 proběhl příjem žádostí pouze ve třech z těchto pěti zvýhodněných opatření, a to pro opatření 121, 123 a 311. Dvě zbylá opatření (112 a 313) pozastavená v roce 2013 byla naopak jako jediná dvě opatření zvýhodňující ekologické subjekty realizována v roce 2012.

Tab. 29 Přehled zájmu o investiční opatření PRV s bodovým zvýhodněním v roce 2013

Opatření Osy I a III PRV	Počet schválených žádostí		Požadovaná výše dotace	
	(abs.)	(%)	(tis. Kč)	(%)
Modernizace zemědělských podniků	60	16,5	105 575	14,7
Přidávání hodnoty zeměd. a potravinářským produktům	43	27,4	105 876	36,9
Diverzifikace činností nezemědělské povahy - záměr a)	53	57,6	243 965	54,5
Celkem	156	25,4	455 416	31,3

Zdroj: MZe, SZIF; zpracoval ÚZEI

V rámci těchto tří opatření byla v roce 2013 celá čtvrtina schválených žádostí podána subjekty registrovanými v EZ (19 % v roce 2012, 33 % v roce 2011 a 45 % v roce 2010), a to s požadavkem o dotaci ve výši 455,4 mil. Kč, což představuje téměř třetinu (31,3 %) všech zažádaných dotací a jedná se zatím o nejvyšší podíl od roku 2007 (viz Tab. 29). V absolutním vyjádření jde však díky poklesu celkové požadované výše dotací o druhou nejnižší částku za období let 2007 – 2013.

V roce 2013 dominovalo opatření „Diverzifikace činností nezemědělské povahy - záměr a)“, kdy téměř 60 % schválených žádostí podali ekozemědělci.

Závěr zprávy

Údaje prezentované v této zprávě jsou získávány díky finanční podpoře a zájmu MZe mít k dispozici aktuální statistické informace o EZ v ČR. Sběr potřebných údajů je prováděn ve spolupráci s kontrolními organizacemi na podkladě dotazníku, který je vyplňován za všechny ekofarmy hospodařící v EZ v daném roce šetření, tedy celkem u 3 928 ekozemědělců v roce 2013.

Důvodem sběru těchto dat je jednak snaha získat podklady pro vyplnění povinných statistických výkazů o EZ pro Eurostat a dále mít k dispozici údaje potřebné pro popis reálné situace v ekologickém sektoru a hodnocení státní politiky pro EZ.

Z výše popsanych údajů vyplývá, že v roce 2013 byla z PRV poskytnuta podpora sektoru EZ v celkové výši zhruba 1,72 mld. Kč. Z toho v rámci AEO titulu „Ekologické zemědělství“ bylo zažádáno o 1,26 mld. Kč a v rámci tří z pěti bodově zvýhodněných opatření Osy I a III PRV o dalších cca 0,46 mld. Kč. K této částce je třeba přičíst další finanční prostředky žádané z ostatních titulů AEO zejména titulů spadajících pod „Ošetřování travních porostů“. Z výše uvedeného je zřejmé, že je nezbytné mít k dispozici detailní informace o vývoji EZ k hodnocení dosavadní státní politiky a zejména k poskytnutí argumentů pro vynakládání veřejných finančních prostředků právě do ekologického sektoru.

Z tohoto důvodu se také MZe rozhodlo v roce 2012 podpořit další tematický úkol zaměřený na porovnání ekonomiky ekologického a konvenčního zemědělství (skupiny výrobního zaměření, třídy ekonomické velikosti, kategorie LFA absolutně i v přepočtu Kč/ha) v rámci sítě FADN.

Pokračovat bude také tento tematický úkol a sběr výše popsanych informací bude probíhat v pravidelných ročních intervalech. Cílem je proces sběru dat maximálně zautomatizovat a údaje existující v jiných šetřeních či databázích (např. ČSÚ, registr zvířat, registr vinic a sadů na ÚKZÚZ aj.) čerpat přednostně z těchto zdrojů. Část údajů lze např. nově čerpat online z registru všech ekologických podnikatelů (REP) dostupného na stránkách MZe, který je z pohledu povinných hlášení a evidencí velkým přínosem.